

Høie, Henning

Book

Usikret gjeld - omfang og kjennetegn ved låntakerne

Provided in Cooperation with:

Statistics Norway, Oslo

Reference: Høie, Henning (2021). Usikret gjeld - omfang og kjennetegn ved låntakerne. Oslo-Kongsvinger : Statistisk sentralbyrå.

https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/_attachment/449421?_ts=1786315b3f0.

This Version is available at:

<http://hdl.handle.net/11159/5272>

Kontakt/Contact

ZBW – Leibniz-Informationszentrum Wirtschaft/Leibniz Information Centre for Economics
Düsternbrooker Weg 120
24105 Kiel (Germany)
E-Mail: [rights\[at\]zbw.eu](mailto:rights[at]zbw.eu)
<https://www.zbw.eu/>

Standard-Nutzungsbedingungen:

Dieses Dokument darf zu eigenen wissenschaftlichen Zwecken und zum Privatgebrauch gespeichert und kopiert werden. Sie dürfen dieses Dokument nicht für öffentliche oder kommerzielle Zwecke vervielfältigen, öffentlich ausstellen, aufführen, vertreiben oder anderweitig nutzen. Sofern für das Dokument eine Open-Content-Lizenz verwendet wurde, so gelten abweichend von diesen Nutzungsbedingungen die in der Lizenz gewährten Nutzungsrechte. Alle auf diesem Vorblatt angegebenen Informationen einschließlich der Rechteinformationen (z.B. Nennung einer Creative Commons Lizenz) wurden automatisch generiert und müssen durch Nutzer:innen vor einer Nachnutzung sorgfältig überprüft werden. Die Lizenzangaben stammen aus Publikationsmetadaten und können Fehler oder Ungenauigkeiten enthalten.

<https://savearchive.zbw.eu/termsfuse>

Terms of use:

This document may be saved and copied for your personal and scholarly purposes. You are not to copy it for public or commercial purposes, to exhibit the document in public, to perform, distribute or otherwise use the document in public. If the document is made available under a Creative Commons Licence you may exercise further usage rights as specified in the licence. All information provided on this publication cover sheet, including copyright details (e.g. indication of a Creative Commons license), was automatically generated and must be carefully reviewed by users prior to reuse. The license information is derived from publication metadata and may contain errors or inaccuracies.

Usikret gjeld – omfang og kjennetegn ved låntakerne

TALL

SOM FORTELLER

RAPPORTER / REPORTS

2021 / 12

Henning Høie

Henning Høie

Usikret gjeld – omfang og kjennetegn ved låntakerne

I serien Rapporter publiseres analyser og kommenterte statistiske resultater fra ulike undersøkelser. Undersøkelser inkluderer både utvalgsundersøkelser, tellinger og registerbaserte undersøkelser.

© Statistisk sentralbyrå
Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen
skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.

Publisert 24. mars 2021

ISBN 978-82-587-1310-1 (trykt)
ISBN 978-82-587-1311-8 (elektronisk)
ISSN 0806-2056

Standardtegn i tabeller	Symbol
Ikke mulig å oppgi tall Tall finnes ikke på dette tidspunktet, fordi kategorien ikke var i bruk da tallene ble samlet inn.	.
Tallgrunnlag mangler Tall er ikke kommet inn i våre databaser eller er for usikre til å publiseres.	..
Vises ikke av konfidensialitetshensyn Tall publiseres ikke for å unngå å identifisere personer eller virksomheter.	:
Desimaltegn	,

Forord

Denne rapporten er første publisering fra Statistisk sentralbyrå der tall fra det nye gjeldsregisteret blir presentert. Dette registeret inneholder opplysninger om usikret gjeld, dvs. gjeld som ikke er sikret ved registrert panterett.

Rapporten gir en oversikt over hvordan denne typen gjeld er fordelt i befolkningen etter ulike kjennetegn som utdanningsnivå, inntektsnivå, pensjonsstatus o.a. Rapporten presenterer også gjeldstall for personer som er under gjeldsordning og personer har som mottatt økonomisk rådgivning eller individuell plan sammen med sosialhjelp slik dette rapporteres gjennom KOSTRA.

Inge Aukrust har koplet sammen og tilrettelagt datakildene. Jon Epland, Christian Brovold og Elisabeth Omholt har bidratt med innspill og råd underveis. Vi takker Gjeldsregisteret AS og Brønnøysundregistrene for godt samarbeid i forbindelse med overføring av data. Rapporten er utført på oppdrag fra Arbeids- og sosialdepartementet.

Statistisk sentralbyrå, 5. mars 2021

Ann-Kristin Brændvang

Sammendrag

Formålet med denne rapporten er å belyse hvordan usikret gjeld er fordelt i befolkningen og om det er grupper som er spesielt sårbare eller utsatt for slik gjeld. Gjennom 2000-tallet og fram mot 2020 har omfanget av usikret gjeld økt betydelig, og siden 2014 har det også vært en økning i mislighold av slike lån (Finanstilsynet 2020). Gjeldsinformasjonsloven (2017) pålegger finansforetakene fra 1. juli 2019 å rapportere gjeldsopplysninger knyttet til usikrede lån, og dette tilgjengeliggjør detaljerte opplysninger om befolkningens usikrede gjeld.

I beregningene er hele befolkningen over 18 år delt inn i grupper etter alder og kjønn, utdanningsnivå, samlet inntekt, husholdningstype, innvandringskategori, pensjonsstatus, sosioøkonomisk status og fylke. For hver gruppe innenfor disse kjennetegnene er usikret rentebærende gjeld beregnet. For å få et uttrykk for hvor sårbar man er for denne gjelda, har vi også beregnet hvor stor gjelda er i forhold til samlet inntekt og bruttoformue. Tilsvarende beregninger er gjort for personer med gjeldsordning og for personer som har mottatt økonomisk rådgivning eller individuell plan sammen med sosialhjelp.

Rentebærende usikret gjeld utgjorde 149 mrd. kroner per 31.12.2019, hvilket tilsvarer om lag 4 prosent av samlet gjeld i befolkningen. 29 prosent av alle personer over 18 år hadde slik gjeld, og deres gjennomsnittsgjeld var 122 100 kroner. Gjelda var skjevt fordelt, halvparten med de høyeste lånene hadde 97 prosent av all gjeld.

Menn har betydelig høyere gjeld enn kvinner, 149 500 kroner mot 90 600 i gjennomsnitt. Gjelda er høyest for dem fra rundt 40 år til i begynnelsen av 60-årene. Med de inndelingene vi har brukt i denne rapporten, ser vi også at for personer som er kjennetegnet av å ha lav formell utdanning, ha innvandrerbakgrunn, være enslige fedre eller uføretrygdete, er gjennomsnittsgjelda klart høyere enn hele befolkningens gjennomsnitt, samtidig som inntekt og formue i gjennomsnitt er lavere.

Personer under gjeldsordning er spesielt vanskelig stilt med hensyn til usikret gjeld. 92 prosent av disse har rentebærende usikret gjeld, med 415 500 kroner i gjennomsnitt. Tilsvarende tall for de som mottok økonomisk rådgivning eller individuell plan sammen med sosialhjelp var 52 prosent og 140 500 kroner. Begge disse gruppene har stor gjeld i forhold til inntekt og formue sammenlignet med landsgjennomsnittet. I gjennomsnitt utgjorde rentebærende usikret gjeld 182 prosent av bruttoformue og 105 prosent av samlet inntekt for alle personer med gjeldsordning, mens tilsvarende for hele befolkningen over 18 år var henholdsvis 1 og 7 prosent.

Sammenlignet med hvordan fordelingen av gjeld er for hele befolkningen innen de kjennetegnene vi undersøkte, var det til dels helt andre grupper som var vanskeligst stilt når det gjelder usikret gjeld blant personer med gjeldsordning og de som hadde mottatt gjeldrådgivning. Blant de med gjeldsordning hadde eksempelvis høyt utdannede, alderstrygdete og par uten barn høyere gjeld både absolutt og i forhold til inntekt og bruttoformue enn de andre gruppene innenfor sine respektive kjennetegn.

Abstract

The aim of this report is to shed light on the distribution of unsecured debt among the population and whether there are groups that are particularly vulnerable to or exposed to such debt. Throughout the 2000s and up to 2020, the growth in unsecured debt has been substantial, and since 2014 there has also been an increase in defaults on such loans (Finanstilsynet 2020). The Debt Information Act requires financial undertakings from 1 July 2019 to report debt information related to unsecured loans. As a result, detailed information is available about the population's unsecured debt.

In the calculations, the entire population over 18 years of age is divided into groups by age and gender, level of education, total income, household type, immigration category, pension status, socioeconomic status and county. Unsecured interest-bearing debt is calculated for each group within these variables. In order to form a picture of how vulnerable the groups are to this debt, we have also calculated the extent of the debt in relation to total income and gross wealth. Corresponding calculations have been made for those with a debt settlement agreement and for persons who have received financial advice and guidance or an individual plan in connection with social assistance.

Interest-bearing unsecured debt amounted to NOK 149 billion as of 31 December 2019, which corresponds to about 4 per cent of the total debt in the population. Twenty-nine per cent of all persons over the age of 18 had such debt, and the average was NOK 122 100. The debt was unevenly distributed, and the half with the highest loans accounted for 97 per cent of all debt.

Men have significantly higher debts than women; NOK 149 500 compared to NOK 90 600 on average. The debt is highest among those aged around 40 to early 60s. With the categories we have used in this report, we also find that persons who have a low formal education or an immigrant background, single fathers and recipients of disability benefit have markedly higher debts on average than the population as a whole, as well as lower incomes and wealth.

Persons with a debt settlement agreement are particularly disadvantaged with regard to unsecured debt. Ninety-two per cent of these have interest-bearing unsecured debt, with NOK 415 500 on average. The corresponding figures for those who received financial advice and guidance or an individual plan together with social assistance were 52 per cent and NOK 140 500. Both of these groups have high debts relative to income and wealth compared to the national average. On average, interest-bearing unsecured debt accounted for 182 per cent of gross wealth and 105 per cent of total income for all persons with a debt settlement agreement, while the corresponding figures for the whole population over 18 years of age were 1 and 7 per cent respectively.

Compared with the distribution of debt in the adult population as a whole for the variables described, it was often completely different groups that were disadvantaged with regard to unsecured debt among persons with a debt settlement agreement and those who had received financial advice and guidance. Among those with a debt settlement agreement, those with a high level of education, old-age pensioners and couples without children had higher debts both in absolute terms and in relation to income and gross wealth.

Innhold

Forord.....	3
Sammendrag.....	4
Abstract.....	5
Innhold	6
1. Innledning.....	7
1.1. Formål og bakgrunn	7
1.2. Innhenting av gjeldsopplysninger	7
1.3. Hva rapporten beskriver	8
2. Datagrunnlag.....	9
2.1. Gjeldsregister	9
2.2. Inntekts- og formuesstatistikken for husholdninger	10
2.3. Gjeldsordningsregisteret	10
2.4. KOSTRA - økonomisk rådgivning og individuell plan	11
2.5. Kopling mellom datakildene og populasjonsavgrensning	11
3. Definisjoner	13
4. Resultater	15
4.1. Valg av analysevariabel	15
4.2. Omfanget av usikret gjeld i Norge	16
4.3. Kjennetegn ved dem som har usikret gjeld	18
4.4. Rentebærende usikret gjeld hos personer med gjeldsordning og personer som har mottatt økonomisk rådgivning eller plan	33
5. Forslag til videre arbeid	44
Referanser.....	46
Vedlegg A: Vedleggstabeller	47
Figurregister	50
Tabellregister.....	52

1. Innledning

1.1. Formål og bakgrunn

Formålet med denne rapporten er å gi et innsyn i hvordan usikret gjeld er fordelt i befolkningen og om det er grupper som er spesielt sårbare eller utsatt for slik gjeld. Til forskjell fra pantsikrede lån, kreves det ikke sikkerhet for denne type lån, derav betegnelsen «usikret gjeld». Når låntaker ikke kan stille sikkerhet, har långiver færre muligheter til å få tilbakebetalt lånet dersom lånet misligholdes. Långiver kompenserer vanligvis dette ved å ha høyere rente (pris) på usikrede lån enn på lån som har sikkerhet i pant. I perioden 2005-2016 hadde forbrukslån i gjennomsnitt to til fire ganger så høy rente som alle lån til husholdninger (Norges Bank, 2017).

Det er gjerne personer med få formuesgoder eller med store lån fra før som ikke kan stille sikkerhet ved lånopptak, og som dermed vil være avhengig av lån som ikke krever sikkerhet dersom de kommer i en situasjon der de må låne penger. Å ha lite formuesgoder vil ofte henge sammen med lav inntekt over tid eller ung alder. En kan derfor anta at det er personer med små økonomiske ressurser som i stor grad tyr til usikrede lån. Dette er blant det vi vil undersøke nærmere i denne rapporten.

Omfanget av usikret gjeld har vært økende gjennom 2000-tallet og fram mot 2020. Veksten har samlet sett vært sterkere enn den generelle kredittveksten. Ifølge Finanstilsynet (2019, s. 22) økte forbrukslånenes andel av samlet gjeld i husholdningene fra i overkant av 2 prosent til i underkant av 4 prosent i 10-årsperioden fram mot 2019. Siden 2014 har det også vært en betydelig økning i mislighold av forbrukslån (Finanstilsynet, 2020, s. 25). Forbrukslån brukes ofte synonymt med usikret lån.

1.2. Innhenting av gjeldsopplysninger

Mislighold av lån skaper problemer på mange fronter. Finansforetakene får ikke tilbakebetalt, låntakerne havner i gjeldsfelle som kan skape lidelse både for dem selv og deres pårørende og det offentlig må bistå med støtte på ulike vis. Et av tiltakene for å skaffe kontroll og oversikt over slike lån har vært etableringen av gjeldsinformasjonsloven i 2017. Denne loven gir finansforetak plikt til å gjøre gjeldsopplysninger tilgjengelige for gjeldsinformasjonsforetak. Det er kun godkjente gjeldsinformasjonsforetak som kan motta, innhente, registrere og utlevere gjeldsopplysninger. Gjeldsopplysningene er per i dag begrenset til usikret gjeld, hvilket i loven er definert som «enkeltpersoners gjeld eller ubenyttet kredittramme, som ikke er sikret ved registrert panterett i formuesgode som tilhører vedkommende». Finansforetaks forpliktelse til å rapportere gjeldsopplysninger trådte i kraft 1. juli 2019. Det var per januar 2020 etablert to gjeldsinformasjonsforetak som mottar foretakenes gjeldsopplysninger, [Gjeldsregisteret](#) og [Norsk Gjeldsinformasjon](#) (se nærmere beskrivelser i kapittel 2 Datagrunnlag)

Opplysningene som gjeldsinformasjonsforetakene innhenter, gir mulighet for å imøtekomme tre viktige behov i samfunnet:

1. Gi banker og finansinstitusjoner innsyn i personers usikrede gjeld (forbrukslån, rammekreditt mv.). Det gir bankene et bedre grunnlag for å tilpasse kreditt og lån til den gjeldsbelastningen lånsøkerne allerede har.
2. Gi enkeltpersoner oversikt over egen gjeldssituasjon.
3. Utlevere gjeldsinformasjon til myndighetene (Finanstilsynet, Norges Bank og Statistisk sentralbyrå). Dette gir myndighetene et bedre styringsgrunnlag, og bedre muligheter til å formidle informasjon om dette saksområdet.

1.3. Hva rapporten beskriver

I denne rapporten gir vi en oversikt over omfanget av usikret gjeld per 31.12.2019 og hvordan den er fordelt i befolkningen. Av det som inngår i usikret gjeld har vi fokusert på den delen som er rentebærende, se nærmere begrunnelse i kapittel 4.1 Valg av analysevariabel.

I kapittel 4.2 gir vi en overordnet beskrivelse av omfanget av usikret gjeld bl.a. sett i forhold til annen gjeld, og vi belyser hvordan gjelda er fordelt på låntakerne etter størrelsen på gjelda.

I kapittel 4.3 deler vi inn hele befolkningen i grupper etter forskjellige kjennetegn og ser om det er grupper innenfor hvert av disse kjennetegnene som skiller seg ut ved å ha mer lån enn de andre gruppene. Grupperingene følger det som er standard klassifikasjon for de aktuelle kjennetegn. I tillegg undersøker vi også de økonomiske ressursene de samme gruppene har for å håndtere sin gjeld ved å beregne hvor mye gjelda utgjør av samlet inntekt og bruttoformue.

I kapittel 4.4 tar vi utgangspunkt i to grupper som i utgangspunktet har vanskelig økonomi: de som er under gjeldsordning og de som har mottatt økonomisk rådgivning eller individuell plan sammen med sosialhjelp. Vi undersøker i hvilken grad disse to gruppene skiller seg fra befolkningen som helhet. Dernest gjør vi i stor grad de sammen undersøkelsene som vi gjorde for befolkningen som helhet.

Til slutt, i kapittel 5, legger vi fram noen forslag til hvordan vi mener man kan utnytte tilgjengelige datakilder for å gi en bedre innsikt i hvordan usikret gjeld er fordelt i befolkningen og virkningene av slik gjeld.

2. Datagrunnlag

Resultatene som presenteres i rapporten er basert på fire ulike datakilder, se Tabell 2.1.

Tabell 2.1. Datakildene brukt i denne rapporten

Datakilde	Registrerings- tidspunkt	Antall personer over 17 år per 31.12.2018	Opplysninger brukt i rapporten	Eier
Gjeldsregisteret	31.12.2019	2 142 777 ²	Usikret gjeld	Gjeldsregisteret AS
Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger	31.12.2018	4 205 708	Inntekts- og formuestall og andre kjennetegn	SSB
Registreringsskjema for sosialhjelp (KOSTRA)	2019	12 992	Mottatt økonomisk rådgivning eller plan	SSB
Gjeldsordningsregisteret	04.05.2020	9 788	Aktiv gjeldsavtale	Brønnøysund- registrene

¹ Bare personer 18 år og eldre per 31.12.2018 er inkludert i beregningene i denne rapporten.

² Antall personer som har usikret gjeld, ikke medregnet medlåntakere.

De fire datakildene er nærmere beskrevet i de følgende avsnittene.

2.1. Gjeldsregister

I denne rapporten hentes data om usikret gjeld fra Gjeldsregisteret AS, som er det ene av to gjeldsinformasjonsforetak som er gitt konsesjon etter gjeldsinformasjonsloven til å motta, innhente, registrere og utlevere gjeldsopplysninger. Det andre godkjente foretaket er Norsk Gjeldsinformasjon AS. Finansforetakene var fra 1. juli 2019 pålagt å rapportere inn kunders usikrede gjeld til godkjente gjeldsinformasjonsforetak.

De to nevnte foretakene har forskjellig teknisk løsning mht. til hvordan gjeldsinformasjon innhentes, håndteres og formidles til brukerne. Gjeldsregisteret AS fører et løpende register der finansforetakene rapporterer inn daglig til registeret. Dataene hos Gjeldsregisteret AS overskrives løpende slik at dataoverføring må bestilles i forkant når en skal ha tall for en gitt dato. Norsk Gjeldsinformasjon fører ikke et register, men leverer gjeldsinformasjon basert på spørring ad hoc til de finansinstitusjonene som er pliktig til å levere data. SSB har valgt å hente gjeldsdata fra Gjeldsregisteret AS fordi registerløsningen gjør at dataoverføring kan skje enkelt, sikkert og nærmest uten oppgavebyrde for Gjeldsregisteret. At det er liten oppgavebyrde er av betydning siden dataoverføring bør gjentas daglig over en til to ukers periode. Det vil alltid være en risiko for tilfeldig frafall og feil i en overføring av data, og det kan lettere fanges opp når man overfører flere ganger over en periode.

Uavhengig av teknisk løsning hos gjeldsinformasjonsforetakene, er det lovgitte krav til hvilke data gjeldsinformasjonsforetakene skal hente inn fra finansforetakene. Dataene som gjeldsinformasjonsforetakene tilbyr vil derfor teoretisk sett være identiske. Selv om det ville gitt en ekstra kontrollmulighet å hente inn data fra begge foretakene og på den måten å lettere avdekke eventuelle mangler i dataene, har SSB likevel valgt å hente inn data bare fra Gjeldsregisteret AS. Det ville kreve betydelige ressurser å innhente data fra begge kildene.

I hht. til gjeldsinformasjonsforskriften (2017) §2 inneholder gjeldsregisteret følgende opplysninger om hvert enkelt lån:

- for nedbetalingslån:
opprinnelig lånebeløp, saldo, nedbetalingstid, effektiv rente og navn på kredittyster,

- for rammekreditt:
kredittgrense, rentebærende og ikke-rentebærende saldo, effektiv rente og navn på kredittyster,
- for faktureringskort:
rentebærende og ikke-rentebærende saldo og navn på kredittyster.

Saldo omfatter hovedkrav, renter og omkostninger. Låntaker er identifisert med fødselsnummer. Det er markert om det er medlåntaker på det aktuelle lånet, men medlåntaker kan ikke knyttes direkte til låntaker.

I denne rapporten er lånene aggregert til samlet gjeld på personnivå. Medlåntakergjeld er ikke inkludert siden samme gjeld er registrert på hovedlåntaker. Det er skilt mellom rentebærende saldo og ikke-rentebærende saldo for hver person. Andre opplysninger fra gjeldsregisteret er ikke brukt i denne rapporten. Personopplysninger fra Inntekts- og formuesstatistikken er påkoplest ved hjelp av personnummer.

2.2. Inntekts- og formuesstatistikken for husholdninger

Statistikken Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger (Statistisk sentralbyrå 2021a) beskriver inntekt og formue i husholdningene etter en rekke kjennetegn ved personer og husholdninger. Til denne statistikken utarbeides hvert år en «produksjonsfil» som inneholder datagrunnlaget for en årgang av statistikken. Filen inneholder en rekke opplysninger om hver person og husholdning per 31.12. i statistikkåret, i tillegg til inntekter og betalt skatt samme år. Fra denne produksjonsfilen har vi hentet følgende opplysninger om hver person:

- bostedskommune og -fylke
- alder
- kjønn
- samlet inntekt
- trygde- og pensjonsinntekter
- samlet gjeld
- formue
- utdanningsnivå
- husholdningstype
- innvandringskategori
- sosioøkonomisk status

Siste tilgjengelig fil ved utarbeiding av denne rapporten gjaldt per 31.12.2018. Det betyr at alle data fra denne filen gjelder året 2018 eller status per 31.12.2018.

2.3. Gjeldsordningsregisteret

Gjeldsordningsregisteret inneholder opplysninger om hvem som har fått innvilget gjeldsforhandlinger og gjeldsordninger. Registeret er hjemlet i gjeldsordningsloven (1992), og formålet er at personer med alvorlige gjeldsproblemer kan få en mulighet til å få kontroll over økonomien sin. En sentral registrering av alle avtalene var en forutsetning for at gjeldsordningssystemet kunne settes i verk (Brønnøysundregistrene, 2018). I registeret skilles det mellom frivillig og tvungen gjeldsordning, men dette skillet er ikke brukt i denne rapporten.

Gjeldsordningsregisteret er i denne rapporten kun brukt til å avgrense populasjonen som har gjeldsordning. Til denne populasjonen er det så knyttet opplysninger fra gjeldsregisteret og inntekts- og formuesstatistikken for husholdninger som gir grunnlag for beregninger spesifikt for denne populasjonen, se kapittel 4.4.

Ifølge gjeldsordningslovens § 7.1 har kun namsmyndighetene tilgang til informasjon om avsluttede gjeldsordninger. Ettersom arbeidet med denne rapporten startet våren 2020, måtte populasjonen baseres på gjeldsordningsregisteret ved uttrekksdato som var 4.5.2020. I alt var det 9788 personer i denne populasjonen på denne dato. Det var pga. nevnte lovregel ikke mulig å hente inn data fra tidligere tidspunkt for å etablere populasjon for de datoene som gjaldt for gjeldsregisteret (31.12.2019) eller inntektsstatistikken (31.12.2018).

2.4. KOSTRA - økonomisk rådgivning og individuell plan

Gjennom KOSTRA (kommune-stat rapportering) rapporteres det på følgende to spørsmål om hver person som har fått tildelt sosialhjelp (Statistisk sentralbyrå 2021b):

1. Er det gitt økonomisk rådgivning på nivå II (midlertidig betalingsudyktighet) eller III (varig betalingsudyktighet) i forbindelse med utbetaling? (Se NAVs veileder til bruk ved økonomisk rådgivning)
2. Har mottakeren fått utarbeidet individuell plan (lov om sosiale tjenester i NAV § 28)?

Denne rapportering gjennomføres en gang årlig, og gjelder foregående kalenderår. Til denne rapporten er det hentet inn tall for 2019. Dersom det er svart «Ja» i minst ett av de to spørsmålene, vil personen rapporteringen gjelder inngå i populasjonen som «har mottatt økonomisk rådgivning eller plan». I alt er det 12 992 personer over 17 år i denne populasjonen. Til personene som har mottatt økonomisk rådgivning eller plan, blir det koplet opplysninger fra gjeldsregisteret og inntekts- og formuesstatistikken som gir grunnlag for beregninger spesifikt for denne populasjonen, se kapittel 4.4.

Denne populasjonen omfatter bare de som har fått økonomisk rådgivning eller plan *sammen* med sosialhjelp. I 2018 og 2019 var det hhv. om lag 16 500 og 18 500 saker der en person mottok økonomisk rådgivning *uten* å få sosialhjelp (Statistisk sentralbyrå, 2021c). Disse er imidlertid ikke registrert på personnivå og dataene fra gjeldsregisteret og inntektsstatistikken kan dermed ikke koples til disse personene.

2.5. Kopling mellom datakildene og populasjonsavgrensning

Det var til denne rapporten ikke mulig å få uttrekk for samme dato fra de forskjellige datakildene (se Tabell 2.1 og omtalen av hver datakilde ovenfor). Dette innebærer at opplysningene om alder, inntekt, formue, utdanningsnivå mv. gjelder ett år tidligere enn opplysningene om usikret gjeld. I tillegg til at opplysningene knyttet til hver person gjelder ulike tidspunkt, gir det også utslag på hvem som inkluderes i beregningene:

- I beregningene har vi valgt å bare inkludere personer som er 18 år og eldre siden personer under denne alder normalt regnes som barn og ikke har egen økonomi. Opplysning om alder hentes fra fila for inntekts- og formuesstatistikken og gjelder per 31.12.2018, mens dataene fra gjeldsregisteret gjelder per 31.12.2019. Det medfører at usikret gjeld for 18-åringer på det tidspunkt usikret gjeld måles (31.12.2019) ikke kommer med i beregningen, i og med at disse personene var 17 år året før. I alt var det 1306 personer som var 18 år per 31.12.2019 som ikke har kommet med. Det utgjorde 0,06 prosent av alle personer med usikret gjeld.

For noen figurer og en tabell, der kun befolkningsdata og gjeldsregisterdata blir benyttet, er data gjeldende for samme tidspunkt tilgjengelig, og det er mulig å få med usikret gjeld for de som var 18 år 31.12.2019. Dette er gjort fra Figur 4.4 til Figur 4.7 og i Tabell 4.1. Det gjør at antall personer med

usikret gjeld og antall personer i alt over 18 år er litt forskjellig fra tilsvarende tall i de andre figurene og tabellene.

- Populasjonene med personer som har mottatt økonomisk rådgivning/plan og personer med gjeldsordning er trukket på datoer som ikke samsvarer helt nøyaktig med 31.12.2019 eller 31.12.2019 som er tidspunktene for uttrekk av data. Det betyr at disse to populasjonene vil avvike noe fra de populasjonene som teoretisk sett skulle gjelde på tidspunktene for uttrekket av dataene som koples til.

At opplysningene og populasjonsavgrensingene ikke kan knyttes til nøyaktig samme tidspunkt, gjør resultatene naturligvis litt mer usikre. Men alle beregningene gjøres for større grupper, og på gruppenivå vil det normalt være små endringer fra et år til neste. Vi mener derfor at det er liten sannsynlighet for at forskjellen i tidspunkt for de forskjellige datakildene ville gitt vesentlig andre resultater enn om dataene hadde gjeldt samme tidspunkt.

3. Definisjoner

I denne oversikten har vi bare tatt med begreper som er sentrale i rapporten og som har en bestemt betydning i rapporten som kan avvike fra betydningen som brukes i dagligtale.

Usikret gjeld

Gjeld som ikke er sikret ved registrert panterett i formuesgode som tilhører låntaker.

Rentebærende saldo

Den delen av usikret gjeld som det betales lånerente for.

Forbrukslån

Begrepet brukes ofte synonymt med usikret gjeld. Begrepet forekommer ikke i gjeldsinformasjonsloven eller i variabelbeskrivelsen fra Gjeldsregisteret AS, og er derfor ikke brukt i denne rapporten.

Personer med innvandrerbakgrunn

Personer med innvandrerbakgrunn er en fellesbetegnelse på innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre.

Innvandrere er personer som er født i utlandet av to utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre og som har innvandret til Norge.

Norskfødte med innvandrerforeldre er personer født i Norge av to utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre.

Samlet inntekt

Summen av yrkesinntekter, kapitalinntekter, skattepliktige og skattefrie overføringer i løpet av kalenderåret. Fastsatt skatt og andre negative overføringer er ikke trukket fra.

Bruttoformue

Summen av beregnet realkapital og beregnet bruttofinanskapital.

Beregnet realkapital er beregnet verdi av eiendom, anlegg, eiendeler mv. For primær- og sekundærboliger, næringseiendom, skog og gårdsbruk gjelder beregnet markedsverdi. For annen fast eiendom, driftsløsøre og andre eiendeler i næring samt innbo og løsøre gjelder skattemessig formuesverdi.

Beregnet bruttofinanskapital omfatter bankinnskudd, andeler i aksje-, obligasjons- og pengemarkedsfond, aksjer, formue i aksjesparekonto, obligasjoner og andre verdipapirer. Det er her ikke tatt hensyn til eventuelle skattemessige verdsettingsrabatter.

Sosioøkonomisk status

Beskrives gjennom graden av yrkestilknytning og mottak av ulike overføringer. Fire kategorier er brukt i denne rapporten:

Ansatte er personer der yrkesinntekten inklusive sykepenger, dagpenger og foreldrepenger er større enn 2G (folketrygdens grunnbeløp), samtidig som lønn er større enn sum næringsinntekt og pensjon/trygd

Selvstendige er personer der yrkesinntekt er større enn 2G fra folketrygden, samtidig som sum næringsinntekt er større enn lønn inklusive overføringer og pensjon/trygd.

Trygdede og pensjonister er personer som har yrkesinntekt mindre enn 2G og pensjon/trygd større enn null. En person er også klassifisert som pensjonist og trygdet når yrkesinntekten er større enn 2G, så lenge pensjon/trygd er større enn yrkesinntekten.

Annen status er personer som ikke inngår i de tre andre kategoriene. Disse har yrkesinntekt som er mindre enn 2G, og uten pensjon/trygd. Dette kan være studenter, personer med kapitalinntekter uten/eller med lave lønn-/næringsinntekter

Alderspensjonister

Er i denne rapporten definert som personer som har mottatt alderstrygd i løpet av året, og denne er større enn eventuell uføretrygd.

Uføretrygdede

Er i denne rapporten definert som personer som har mottatt uføretrygd i løpet av året, og denne er større enn eventuell alderstrygd.

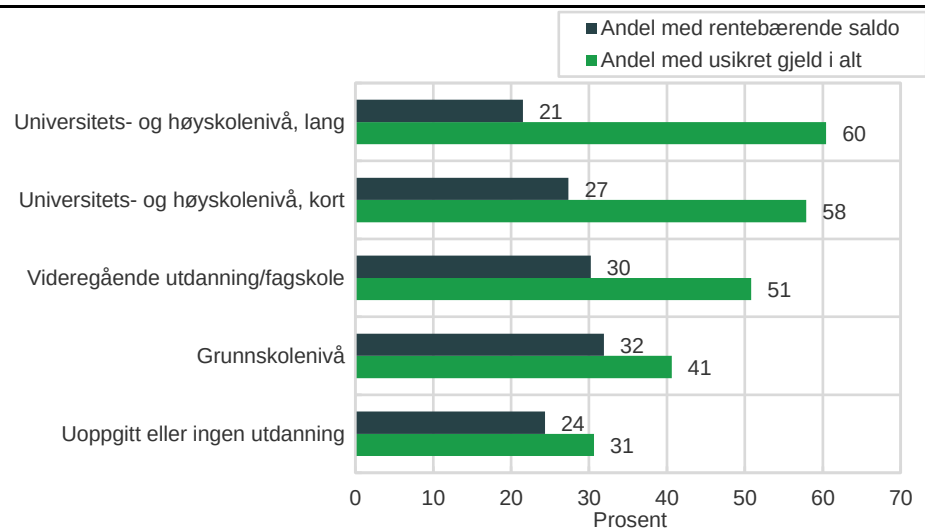
4. Resultater

4.1. Valg av analysevariabel

Som beskrevet i kapittel 2, skilles det mellom rentebærende og ikke-rentebærende usikret gjeld. Ikke-rentebærende gjeld er penger som kan betales tilbake uten ekstra kostnad. Det gjelder f.eks. bruk av kredittkort der perioden fram til første forfall normalt er rentefri. Renten på rentebærende usikrede lån ligger normalt vesentlig høyere enn renten på sikrede lån, og det å ha slike lån innebærer derfor ofte en betydelig kostnad. Et spørsmål som vi gjerne vil stille, er derfor om det er noen forskjeller mht. til økonomiske ressurser mellom de som har rentebærende gjeld og de som har ikke-rentebærende gjeld.

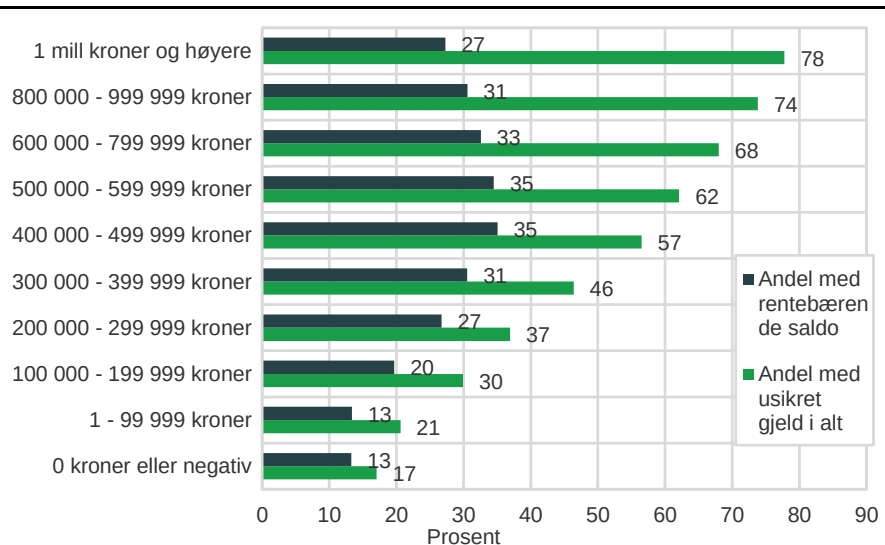
For å svare på det, har vi undersøkt hvor stor andel av befolkningen (over 18 år) som har henholdsvis rentebærende og ikke-rentebærende gjeld etter utdannings- og inntektsnivå, se Figur 4.1 og Figur 4.2.

Figur 4.1. Andel av befolkningen som har rentebærende og ikke-rentebærende usikret gjeld, etter utdanningsnivå¹

¹ Tallene for befolkning og utdanning gjelder per 31.12.2018, mens tallene for usikret gjeld gjelder per 31.12.2019. Kilde: Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger, Statistisk sentralbyrå og Gjeldsregisteret AS.

Figur 4.2. Andel av befolkningen som har rentebærende og ikke-rentebærende usikret gjeld, etter inntektsnivå¹

¹ Tallene for befolkning og inntekt gjelder per 31.12.2018, mens tallene for usikret gjeld gjelder per 31.12.2019. Kilde: Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger, Statistisk sentralbyrå og Gjeldsregisteret AS.

Av Figur 4.1 og Figur 4.2 ser vi at forskjellene mellom hvor mange som har usikret gjeld i alt og rentebærende usikret gjeld øker med både inntektsnivå og utdanningsnivå. Sammenhengen er tydelig og entydig. De med høy inntekt og høyt utdanningsnivå har i langt større grad rentefrie usikrede lån framfor dem med lav inntekt og lavt utdanningsnivå. Det innebærer at folk med høy inntekt og høy utdanning høyst sannsynlig har mindre problemer med å håndtere usikret gjeld, både ut fra sin inntektssituasjon og ut fra kostnadene knyttet til denne gjelda. Blant dem med lav inntekt og kort utdanning er det lagt flere som betaler rente på den usikrede gjelda. Rentekostnadene knyttet til denne type lån kan være betydelige, og er normalt vesentlig høyere enn pantsikrede lån. På grunnlag av dette, og ut fra formålet med denne rapporten, velger vi å bruke rentebærende gjeld som analysevariabel i denne rapporten. Som vi vil se i kapittel 4.2, dekker vi da om lag 87 prosent av den samlede usikrede gjelda.

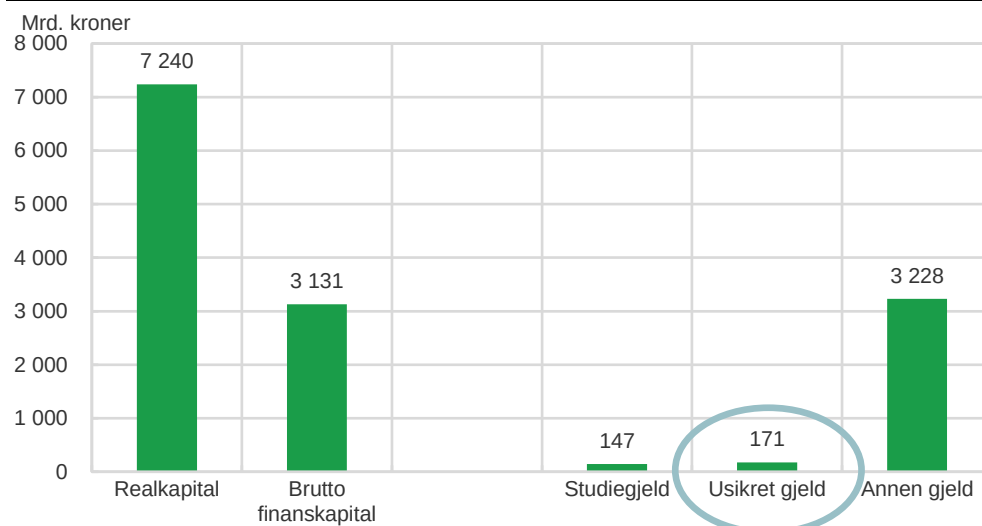
4.2. Omfanget av usikret gjeld i Norge

Samlet sett utgjorde usikret gjeld 170,9 mrd. kroner per 31.12. 2019 for alle personer over 17 år på dette tidspunkt. Disse tallene er basert på data som er overført fra Gjeldsregisteret AS til SSB, og avviker noe fra de tallene som Gjeldsregisteret selv publiserer, se Gjeldsregisteret 2021.

Av den usikrede gjelda var 87 prosent rentebærende gjeld. I løpet av 2020 har den rentebærende usikrede gjelda sunket 7,5 prosent (Gjeldsregisteret 2021). Årsaken til denne nedgangen kan være flere. Først og fremst har det vært forventet at innføringen av gjeldsregister i seg selv vil gjøre det lettere både for låntakerne og finansforetakene å holde kontroll med omfanget av denne gjelda. I denne rapporten skal vi imidlertid ikke drøfte disse forholdene nærmere, men undersøke hvordan den usikrede gjelda er fordelt i befolkningen.

Når vi sammenligner den usikrede gjelda med husholdningenes formue og annen gjeld, ser vi at den usikrede gjelda utgjør en forholdsvis liten andel (Figur 4.3).

Figur 4.3. Formue og gjeld i norske husholdninger¹

¹ Tallene for formue og all gjeld utenom usikret gjeld gjelder per 31.12.2018, mens tallene for usikret gjeld gjelder per 31.12.2019.

Kilde: Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger, Statistisk sentralbyrå, Lånekassen og Gjeldsregisteret AS.

Den usikrede gjelda utgjorde 4,8 prosent av samlet gjeld og 1,6 prosent av samlet brutto formue. Tilsvarende andel for den usikrede gjelda som er rentebærende, var hhv. 4,2 og 1,4 prosent.

Av en samlet befolkning på 4 248 972 personer over 17 år per 31.12.2019, hadde 50,5 prosent usikret gjeld. Flesteparten som var registrert med usikret gjeld, hadde ikke-rentebærende gjeld (42,0 prosent), mens 28,7 prosent var registrert med rentebærende gjeld. Det betyr at over to tredeler av befolkningen over 17 år ikke har rentebærende usikret gjeld. Blant de som har slik gjeld, var gjennomsnittlig lånesaldo i overkant av 122 000 kroner (se Tabell 4.1). Gjennomsnittlig rentebærende usikret gjeld i hele den voksne befolkningen var på sin side om lag 35 000 kroner.

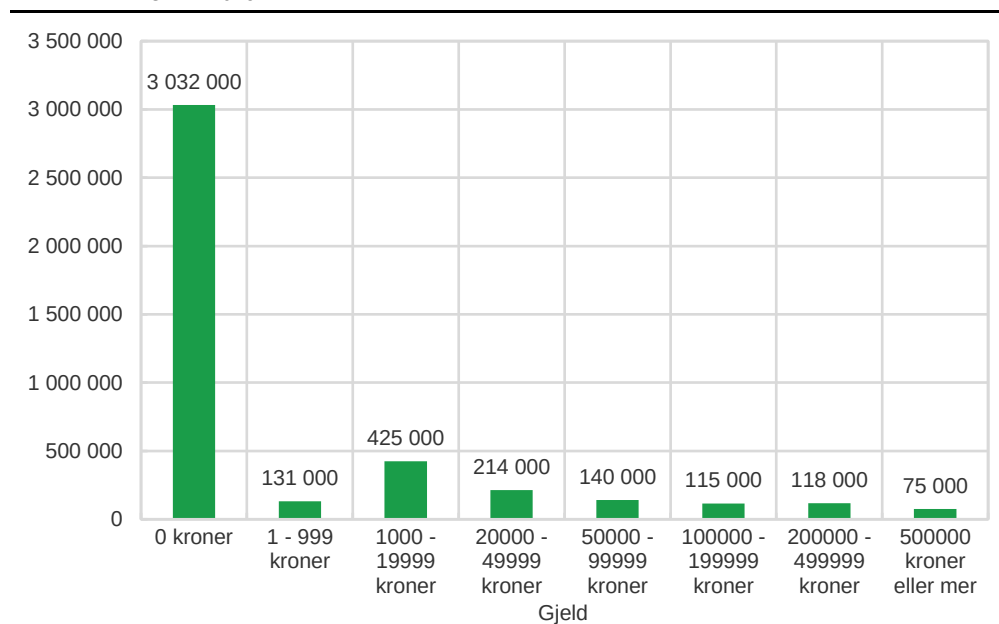
Tabell 4.1. Personer over 17 år med usikret gjeld per 31.12.2019

	Antall personer med gjeld	Andel personer med gjeld av alle personer	Sum gjeld, mrd. kr	Gjennomsnittlig gjeld, alle personer. kr	Gjennomsnittlig gjeld, personer med gjeld kr	Median gjeld, personer med gjeld kr
Rentebærende saldo	1 217 410	28,7 %	148,6	35 000	122 100	25 100
Ikke-rentebærende saldo	1 784 732	42,0 %	22,3	5 200	12 500	4 600
Minst en type usikret gjeld	2 144 081	50,5 %	170,9	40 200	79 700	13 200

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå og Gjeldsregisteret AS.

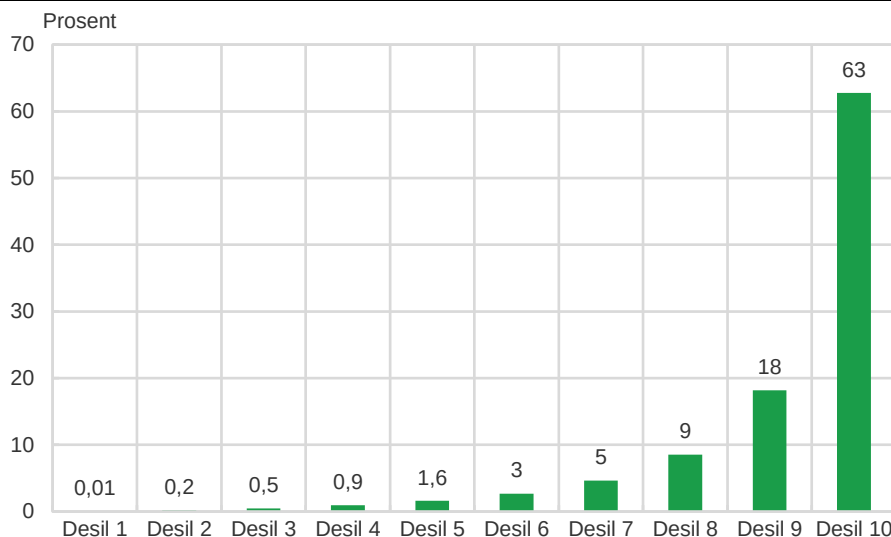
Av de nærmere 29 prosent av befolkningen over 17 år som hadde rentebærende usikret gjeld, hadde nesten halvparten en gjeld som var lavere enn 20 000 kroner (Figur 4.4). 75 000 personer hadde gjeld som var høyere enn 500 000 kroner. Disse utgjorde litt over 6 prosent av alle personer som hadde slik gjeld.

Figur 4.4. Antall personer over 17 år etter størrelsen på usikret rentebærende gjeld per 31.12.2019

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå og Gjeldsregisteret AS.

Av Figur 4.4 ser vi at den usikrede gjelden er skjevt fordelt blant de som har slik gjeld. Ved å fordele samlet lånebeløp på desiler av låntakerne sortert etter låntakernes størrelse på gjelda, ser man videre en betydelig skjevfordeling (Figur 4.5).

Figur 4.5. Andel av samlet rentebærende usikret gjeld fordelt på alle låntakerne inndelt etter desiler per 31.12.2019

Kilde: Gjeldsregisteret AS.

De 10 prosent låntakerne med høyest gjeld hadde 63 prosent av samlet gjeld, mens de 10 prosentene med lavest lånesaldo kun sto for 0,01 prosent av utlånt beløp. Den ene prosenten som hadde størst gjeld, hadde 18 prosent av samlet utlån. Om man deler låntakerne i to like store grupper, ser vi at halvparten med høyest gjeld sto for nesten 97 prosent av utlånt beløp, mens halvparten med lavest beløp var ansvarlig for 3,2 prosent av utlånt beløp.

4.3. Kjennetegn ved dem som har usikret gjeld

Er det noen grupper i befolkningen som har stor gjeld framfor andre grupper? Hvilke muligheter og ressurser har de med slik gjeld til å håndtere denne gjelda?

For å belyse dette, vil vi dele befolkningen inn i grupper etter følgende kjennetegn:

- alder
- kjønn
- utdanningsnivå
- inntektsnivå
- husholdningstype
- innvandringskategori
- sosialøkonomisk status
- pensjonsstatus
- fylke

Inndelingen i grupper er gjort i henhold til standard klassifisering der slike finnes for det aktuelle kjennetegnet (se www.ssb.no/klass). For hver gruppe innenfor disse kjennetegnene beregner vi fem indikatorer for usikret gjeld:

- Andel av gruppa som har rentebærende usikret gjeld
- Gjennomsnittlig og median gjeld for de i gruppa som har slik gjeld
- Gjeldas størrelse i forhold til samlet årsinntekt før skatt for de i gruppa som har slik gjeld
- Gjeldas størrelse i forhold til bruttoformue for de i gruppa som har slik gjeld

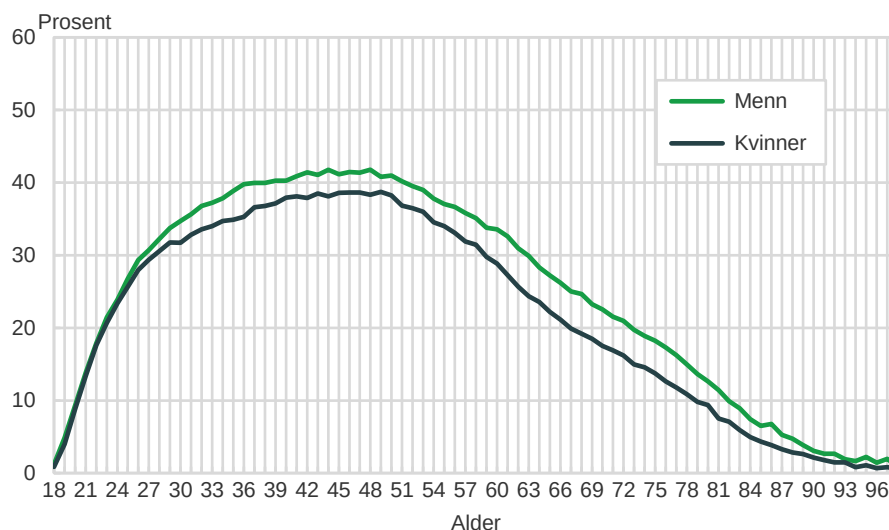
Med unntak av alder og kjønn som beregnes i sammenheng med hverandre, gjøres beregningene på disse kjennetegn hver for seg, og ikke på kjennetegn i kombinasjon med hverandre. Dette betyr at vi ikke identifiserer utsatte grupper

som oppstår gjennom en kombinasjon av kjennetegn, f.eks. kjønn og utdanningsnivå, alder og pensjonsstatus eller andre. Inndelingene er såpass overordnet at det vil ikke være mulig ut fra beregningene som gjøres her å fastslå årsakene til at noen sliter med høy gjeld. Beregningene gir først informasjon om hvilke kategorier/grupper innenfor de ulike kjennetegn der det er en større andel som er utsatte og sårbare for usikret gjeld sammenlignet med den voksne befolkningen som helhet.

4.3.1. Alder og kjønn

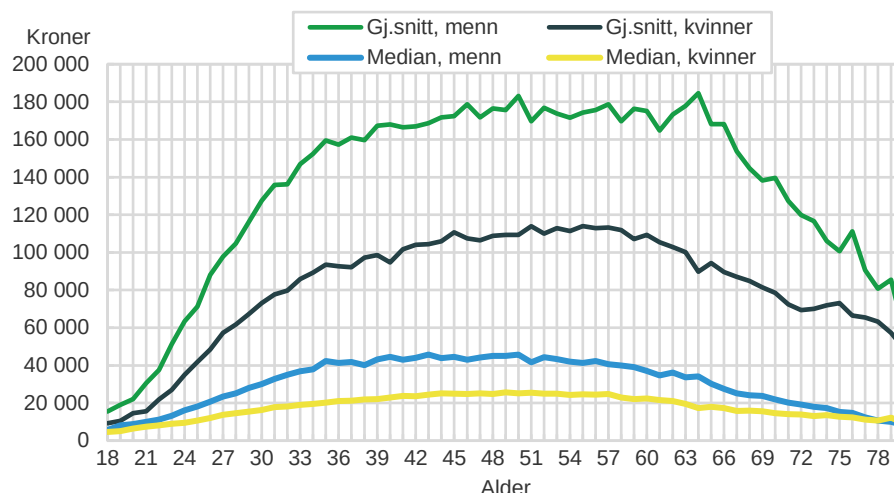
Andel av befolkningen som har rentebærende usikret gjeld varierer betydelig med alderen (Figur 4.6). Under én prosent blant 18-åringene har slik gjeld, men andelen stiger raskt med økende alder fram mot ca. 30 år. Deretter flater veksten med økende alder ut, og andelen som har gjeld når sitt høyeste for de som er i 40-årene med 38-39 prosent for kvinner og 41-42 prosent for menn. Deretter faller andelen med slik gjeld med økende alder. Det er noenlunde samme mønsteret for menn og kvinner, men det er noe mindre andel med gjeld blant kvinner enn blant menn i alle aldersgrupper. I alt 26,7 prosent av kvinnene over 17 år hadde slik gjeld, mens andelen for menn var 30,6 prosent.

Figur 4.6. Andel av menn og kvinner som har rentebærende usikret gjeld ved forskjellig alder per 31.12.2019

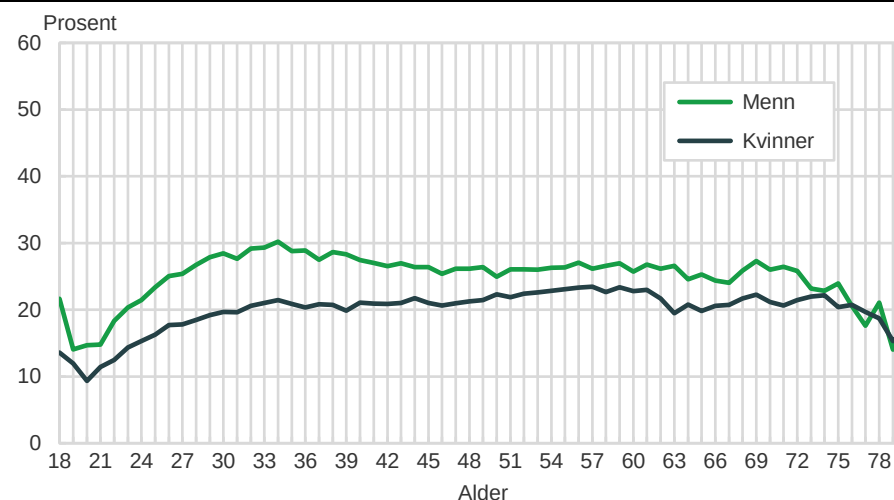
Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå og Gjeldsregisteret AS.

Dersom vi ser på størrelsen på gjelda for de som har slik gjeld, er det imidlertid tydeligere forskjell mellom menn og kvinner (Figur 4.7). Menn ligger klart høyere. Gjennomsnittsgjelda for menn var 149 500 kroner mot 90 600 for kvinner. Blant menn er det aldersgruppene mellom midten av 40-årene til midten av 60-årene som har høyest snittgjeld, rundt 180 000 kroner, mens blant kvinnene er snittet for de aldersgruppene med høyest gjeld i overkant av 110 000 kroner. Av figuren ser vi også at for menn synker median gjeld ved lavere alder enn gjennomsnittsgjelda. Økt forskjell mellom gjennomsnittlig og median verdi indikerer større skjevfordeling, og det kan tyde på at det er større spredning i gjeldsstørrelse blant de i slutten av 50- og begynnelsen av 60-årene enn blant de litt yngre, selv om gjennomsnittsgjelda er noenlunde på samme nivå. Både gjennomsnittsgjeld og median gjeld varierer mindre med alderen for kvinner enn de gjør for menn.

Figur 4.7. Gjennomsnittlig og median rentebærende usikret gjeld for de som har slik gjeld per 31.12.2019, etter kjønn og alder

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå og Gjeldsregisteret AS.

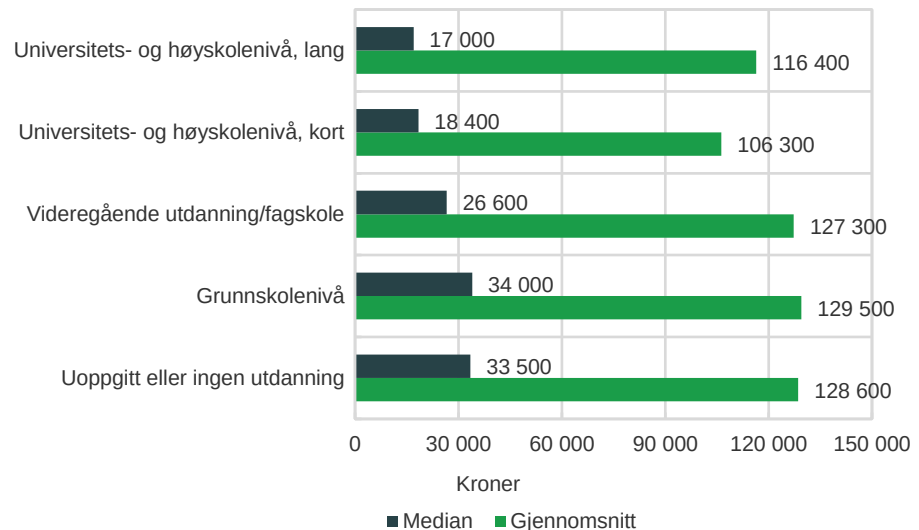
Når vi ser forholdet mellom denne gjelda og samlet inntekt, ser vi at forskjellene mht. alder og kjønn er størst for de tidlig i 30-årene (Figur 4.8). Det betydelige fallet fra 18 til 19 og 20 år skyldes i stor grad at inntekten øker vesentlig mer enn gjelda i dette aldersintervallet. Men blant de yngste og de eldste er det relativt få observasjoner, slik at tallene for disse er mer usikre. Selv om menn har betydelig høyere gjeld enn kvinner i forhold til inntekten, er denne forskjellen mindre enn den absolutte gjeldsforskjellen som er vist i Figur 4.7. Det skyldes at menn i gjennomsnitt har høyere inntekt enn kvinner i alle aldre. Det er ingen aldersgrupper som skiller seg spesielt ut med å ha en høyere gjeldsbelastning i forhold til inntekt enn andre aldersgrupper.

Figur 4.8. Usikret rentebærende gjeld som andel av samlet inntekt for de som har slik gjeld¹

¹ Tallgrunnlaget for folketall, alder og inntekt gjelder 31.12.2018, mens tallgrunnlaget for gjeld gjelder per 31.12.2019. Kilde: Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger, Statistisk sentralbyrå og Gjeldsregisteret AS.

4.3.2. Utdanningsnivå

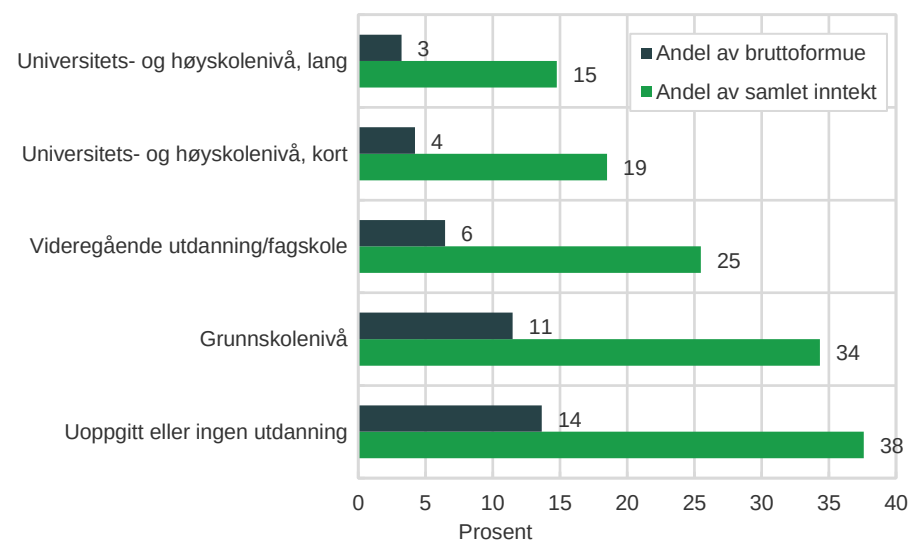
I kapittel 4 så vi at det var en større andel av personer med lavt utdanningsnivå som hadde rentebærende usikret gjeld, sammenlignet med personer med høyere utdanning. Dersom vi ser på hvor stor denne gjelda er i gjennomsnitt for hver utdanningskategori, ser vi at i tillegg til at gruppen med lavest utdanningsnivå har størst andel med slik gjeld, har de også størst gjennomsnittlig gjeld. Forskjellene mellom utdanningsnivåene varierer mellom gjennomsnitt på ca. 106 000 og 130 000 kroner.

Figur 4.9. Rentebærende usikret gjeld blant de som har slik gjeld, etter utdanningsnivå¹

¹ Tallgrunnlaget for utdanningsnivå gjelder 31.12.2018, mens tallgrunnlaget for gjeld gjelder per 31.12.2019. Kilde: Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger, Statistisk sentralbyrå og Gjeldsregisteret AS.

Vi ser også at median gjeld ligger vesentlig lavere enn gjennomsnittsgjelden, noe som tyder på at gjelda ikke er jevnt fordelt, jf. kapittel 4.2. Forholdet mellom median og gjennomsnittlig gjeld er høyest for de to gruppene med lavest utdanningsnivå, noe som tyder på at det er mindre skjevfordeling i disse to gruppene.

Det er langt større forskjeller mellom utdanningsnivåene om man ser gjelda i forhold til inntekt og formue, jf. Figur 4.10. Kategorien uoppgitt eller ingen utdanning kommer dårligst ut. Sammenlignet med gruppen med høyest utdanningsnivå, har de med uoppgitt eller ingen utdanning 2,5 ganger så høy gjeld i forhold til inntektsnivået og over 4 ganger så høy gjeld i forhold til bruttoformuen. Kategorien uoppgitt eller ingen utdanning består for en stor del av innvandrere, ser mer om klassifisering av utdanningsnivå i Holseter (2019). Gruppen med grunnskolenivå kom også dårlig ut, de lå bare litt under dem med uoppgitt eller ingen utdanning.

Figur 4.10. Rentebærende usikret gjeld som andel av samlet inntekt og bruttoformue blant de som har slik gjeld, etter utdanningsnivå¹

¹ Tallgrunnlaget for utdanningsnivå, inntekt og formue gjelder 31.12.2018, mens tallgrunnlaget for gjeld gjelder per 31.12.2019. Kilde: Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger, Statistisk sentralbyrå og Gjeldsregisteret AS.

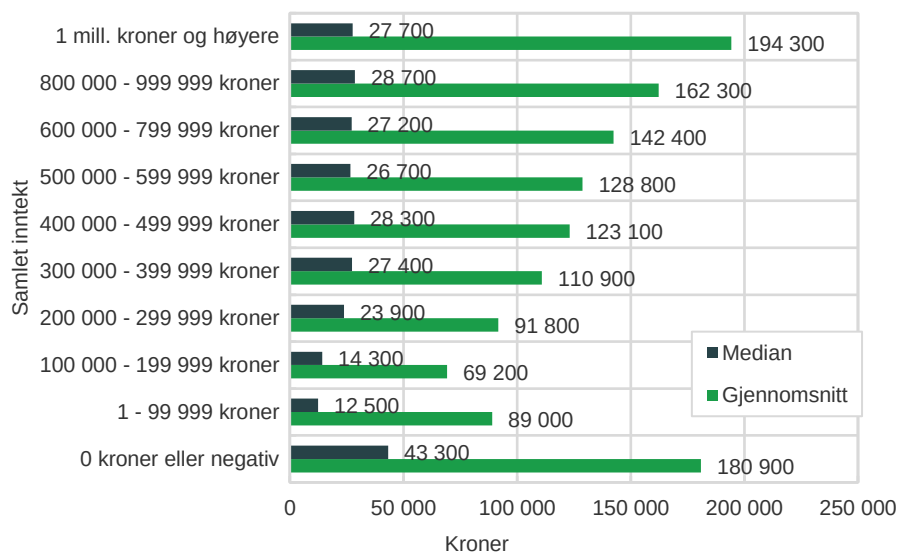
Basert på forskjellene i gjeld mellom utdanningsnivåene, og at de gruppene som har stor gjeld, også har betydelig mindre inntekt og formue sammenlignet med de andre gruppene, ser vi at gruppene med grunnskolenivå og uoppgitt eller ingen utdanning er mer utsatte eller sårbare for usikret gjeld enn de andre utdanningsgruppene.

4.3.3. Inntektsnivå

I kapittel 4.1 så vi at andelen personer som har rentebærende usikret gjeld var høyest i de midtre inntektssjiktene, mens en mindre andel blant de med lave og høye inntekter hadde slik gjeld. Dersom en ser på gjennomsnittlig gjeldsstørrelse i de ulike inntektsgruppene, ser en et helt annet mønster. De med høye inntekter er de som har høyest gjeld (Figur 4.11), med unntak av de to gruppene med lavest inntekt (opptil 100 000 kroner). Spesielt hadde gruppen med 0 kroner eller negativ inntekt høy gjeld.

At gjeldsnivået blant dem i den laveste inntektsgruppen er noe høyere enn gruppen over, kan skyldes flere forhold. For det første kan lånopptak være gjort for å kompensere lav inntekt. På den annen side er en del velstående personer registrert med lav inntekt, f.eks. som følge av store inntektsfradrag eller midlertidige fall i næringsinntekt (se f.eks. Statistisk sentralbyrå, 2020, s. 54). Medianinntekten kan tyde på at de i de høyeste og laveste inntektsgruppene har størst spredning i lånebeløp innenfor gruppen. Unntaket er de med 0 kroner eller negativ inntekt. For disse median gjeld høyt i forhold til de andre gruppene, noe som tyder på at gjelda er jevnere fordelt i denne gruppen enn i de andre gruppene.

Figur 4.11. Rentebærende usikret gjeld blant de som har slik gjeld, etter inntektsnivå¹

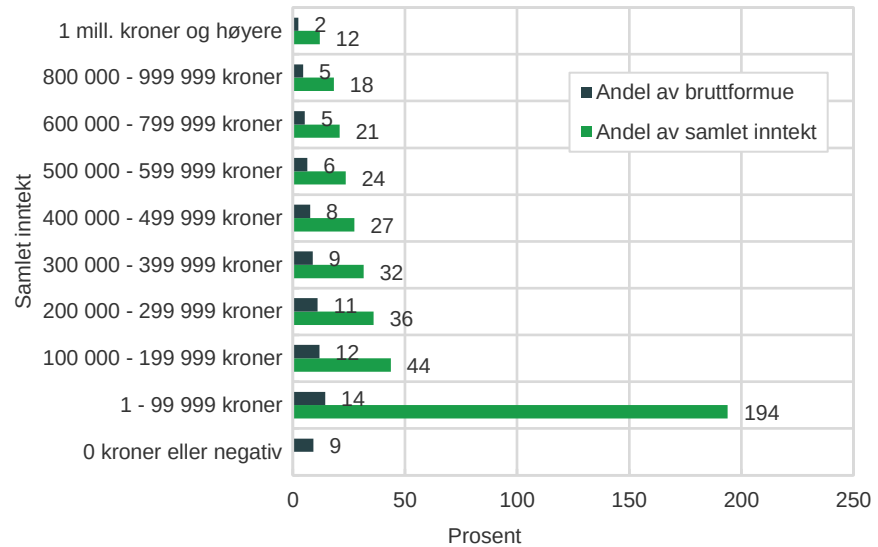

¹ Tallgrunnlaget for inntekt gjelder 31.12.2018, mens tallgrunnlaget for gjeld gjelder per 31.12.2019.

Kilde: Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger, Statistisk sentralbyrå og Gjeldsregisteret AS.

Dersom vi ser på gjeldsnivået i forhold til samlet inntekt og bruttoformue, ser vi at de med lavest inntekt har klart høyest gjeldsbelastning. Gjeldsnivået i forhold til bruttoformue er ikke like entydig høyere med lavere inntekt. Gruppen med 0 kroner eller negativ inntekt har, til tross for høyt gjeldsnivå, en lavere gjeld i forhold til bruttoformue enn alle gruppene opp til 400 000 kroner i inntekt. Det kan tyde på at mange i 0-inntektsgruppen har økonomiske ressurser som ikke gjenspeiles i inntektstallene.

Figur 4.12. Rentebærende usikret gjeld som andel av samlet inntekt og bruttoformue blant de som har slik gjeld, etter inntektsnivå¹

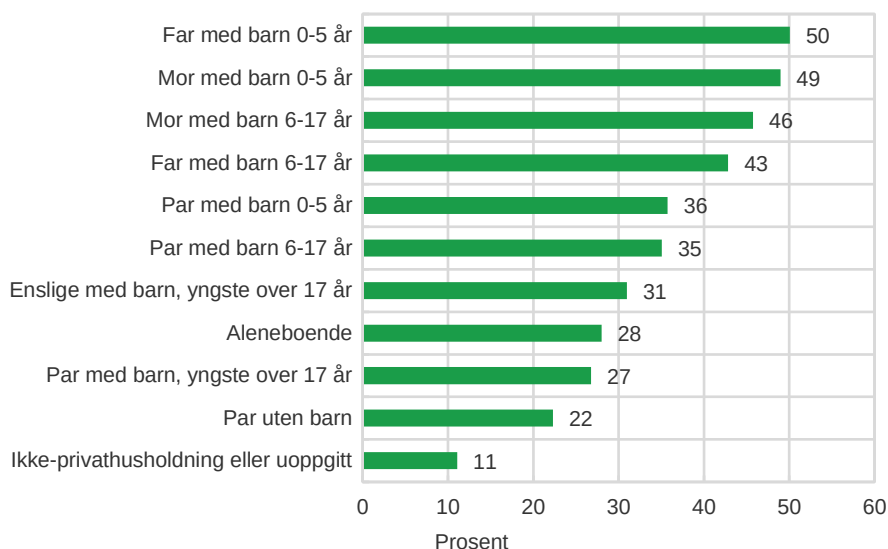

¹ Tallgrunnlaget for inntekt og formue gjelder 31.12.2018, mens tallgrunnlaget for gjeld gjelder per 31.12.2019.
Kilde: Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger, Statistisk sentralbyrå og Gjeldsregisteret AS.

Vi ser også at selv om det absolutte gjeldsnivået øker med økende inntekt, så går gjelda som andel av inntekt og formue ned med økt inntektsnivå. Dette tyder på at selv om de med høyest inntekt og formue har høyest gjeld, så har de som gruppe bedre muligheter for å håndtere sin gjeld. Her kan det legges til at de høyere inntektsgruppene også har betydelig høyere gjeldsnivå samlet sett. For dem med over 1 mill. kroner i årsinntekt utgjorde rentebærende usikret gjeld 5,1 prosent av samlet gjeldsnivå, mens tilsvarende tall for inntektsgruppen 1-99 999 kroner var 19,7 prosent. Annen gjeld er pantsikret gjeld eller er studiegjeld og har et vesentlig lavere rentenivå.

4.3.4. Husholdningstype

Selv om dataene i denne rapporten er knyttet til person og ikke til husholdning, er det ikke uten betydning hvilken type husholdning en person tilhører. Det er betydelige forskjeller i andelen personer som har gjeld etter hvilken husholdningstype de tilhører. I disse beregningene er flerfamiliehusholdninger holdt utenfor. Av Figur 4.13 ser vi at andelen som har gjeld, er klart større blant enslige foreldre enn blant dem som tilhører andre husholdninger. Personer i husholdninger uten barn og med barn over 17 år har minst andel med gjeld.

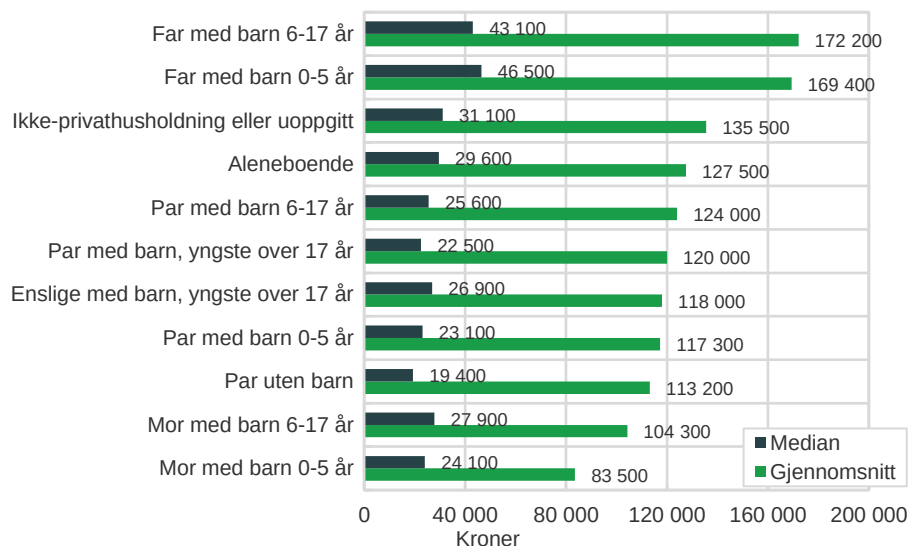
Figur 4.13. Andel av befolkningen over 18 år som har rentebærende usikret gjeld etter hvilken husholdningstype de tilhører^{1,2}

¹ Tallgrunnlaget for husholdningstilhørighet gjelder 31.12.2018, mens tallgrunnlaget for gjeld gjelder per 31.12.2019.

² Flerfamiliehusholdninger er ikke inkludert.

Kilde: Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger, Statistisk sentralbyrå og Gjeldsregisteret AS.

Om vi ser på gjeldsnivået hos de som har rentebærende usikret gjeld, viser tallene et litt annet bildet enn det vi ser når vi ser på andelen som har gjeld. Enslige fedre med små barn ligger høyest også når det gjelder selve gjeldsnivået (se Figur 4.14). Enslige mødre ligger lavest, selv om andelen med slike lån er omtrent den samme hos enslige menn og kvinner med barn (Figur 4.13). Enslige fedre utgjør en forholdsvis liten husholdningsgruppe, i alt var det 26 000 enslige fedre med barn under 17 år, hvorav 3000 der eldste barn var under seks år. I alt var det 102 000 enslige mødre med barn under 17 år (se vedleggstabell A1 Vedlegg A:).

Figur 4.14. Rentebærende usikret gjeld blant de som har slik gjeld, etter husholdningstype^{1,2}

¹ Tallgrunnlaget for husholdningstilhørighet gjelder 31.12.2018, mens tallgrunnlaget for gjeld gjelder per 31.12.2019.

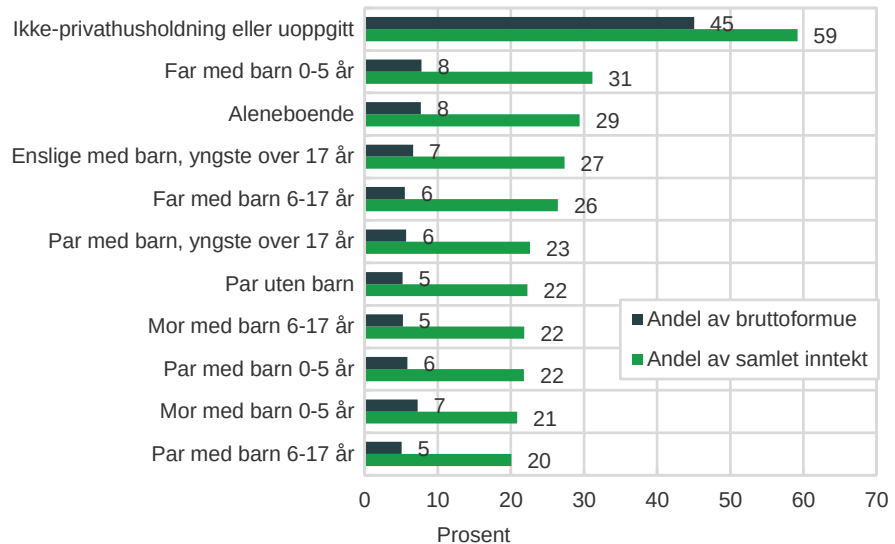
² Flerfamiliehusholdninger er ikke inkludert.

Kilde: Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger, Statistisk sentralbyrå og Gjeldsregisteret AS.

Når vi beregner hvor mye gjelda utgjør av samlet inntekt og formue, ser vi at enslige fedre med små barn har stor gjeldsbelastning, også i forhold til inntekt og formue (Figur 4.15). Enslige fedre med barn under seks år har en gjeld som utgjør 31 prosent av samlet inntekt, mens tilsvarende for enslige kvinner med barn under

seks år er 21 prosent. Disse resultatene viser at enslige fedre med små barn skiller seg ut som en utsatt gruppe når det gjelder usikret gjeld. Personer som bor i ikke-private husholdninger (institusjoner) eller har uoppgitt husholdningstype skiller seg klart ut med høyest gjeld i forhold til inntekt og formue.

Figur 4.15. Rentebærende usikret gjeld som andel av samlet inntekt og bruttoformue blant de som har slik gjeld, etter husholdningstype^{1,2}

¹ Tallgrunnlaget for husholdningstilhørighet, inntekt og formue gjelder 31.12.2018, mens tallgrunnlaget for gjeld gjelder per 31.12.2019.

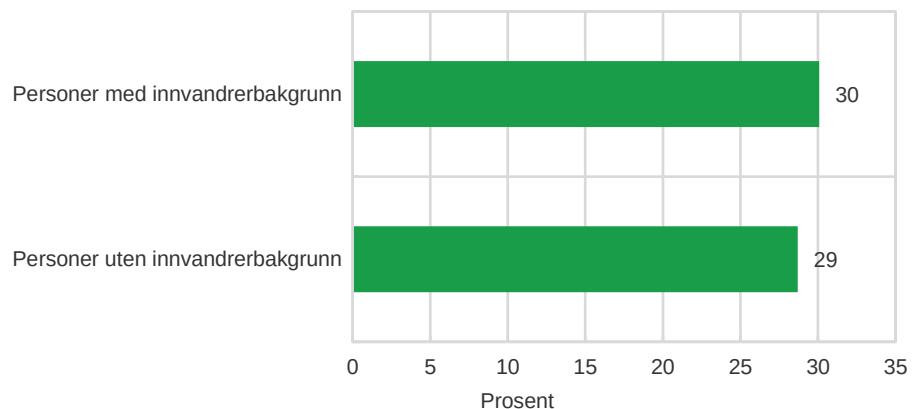
² Flerfamiliehusholdninger er ikke inkludert.

Kilde: Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger, Statistisk sentralbyrå og Gjeldsregisteret AS.

4.3.5. Innvandringskategori

Når man inndeler befolkningen etter innvandringskategori, viser det seg at det er svært liten forskjell mellom gruppene når gjelder hvor stor andel som har rentebærende usikret gjeld, se Figur 4.16.

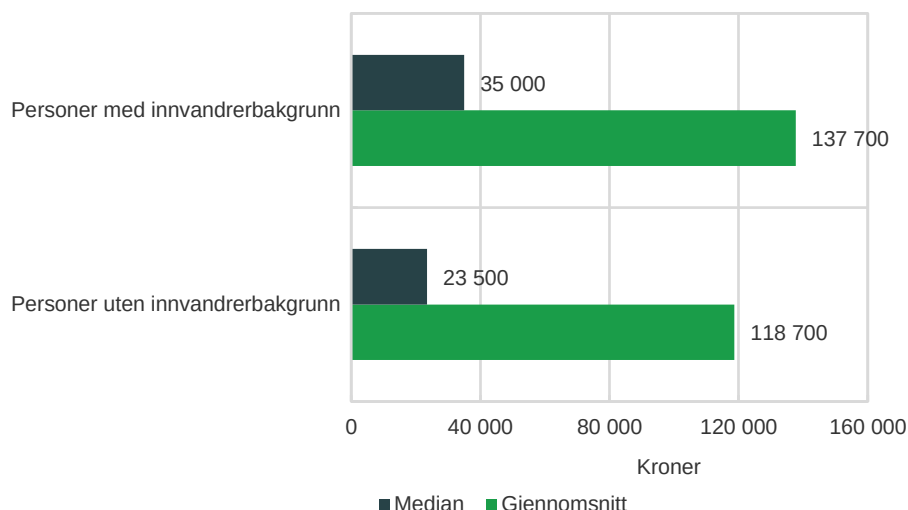
Figur 4.16. Andel av befolkningen over 18 år som har rentebærende usikret gjeld etter hvilken innvandringskategori de tilhører¹

¹ Tallgrunnlaget for innvandringskategori gjelder 31.12.2018, mens tallgrunnlaget for gjeld gjelder per 31.12.2019.

Kilde: Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger, Statistisk sentralbyrå og Gjeldsregisteret AS.

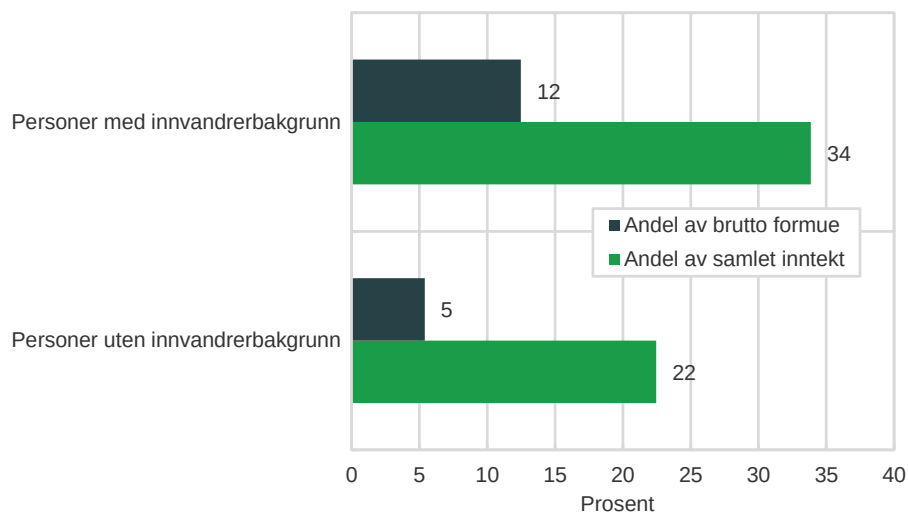
Når man derimot ser på størrelsen på gjelda blant de som har gjeld, er det større forskjeller (Figur 4.17). Gruppen med innvandrerbakgrunn har størst gjeld i gjennomsnitt med 137 700 kroner, mens de uten innvandrerbakgrunn har 118 700 kroner. Median gjeld viser større relativ forskjell mellom gruppene. Median gjeld er høyere for innvandrergruppen, også i forhold til gjennomsnittlig gjeld. Dette tyder på at gjelden er noe jevnere fordelt blant de med innvandrerbakgrunn enn blant resten av befolkningen.

Figur 4.17. Rentebærende usikret gjeld blant de som har slik gjeld, etter innvandringskategori¹

Kilde: Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger, Statistisk sentralbyrå og Gjeldsregisteret AS

¹ Tallgrunnlaget for innvandringskategori gjelder 31.12.2018, mens tallgrunnlaget for gjeld gjelder per 31.12.2019.

Når det gjelder hvor mye gjelda utgjør av inntekt og formue, ligger de med innvandrerbakgrunn høyest her også, og forholdsvis klart høyere enn resten av befolkningen. For denne gruppa utgjorde rentebærende usikret gjeld 34 prosent av samlet inntekt i gjennomsnitt, og 12 prosent av bruttoformue (Figur 4.18).

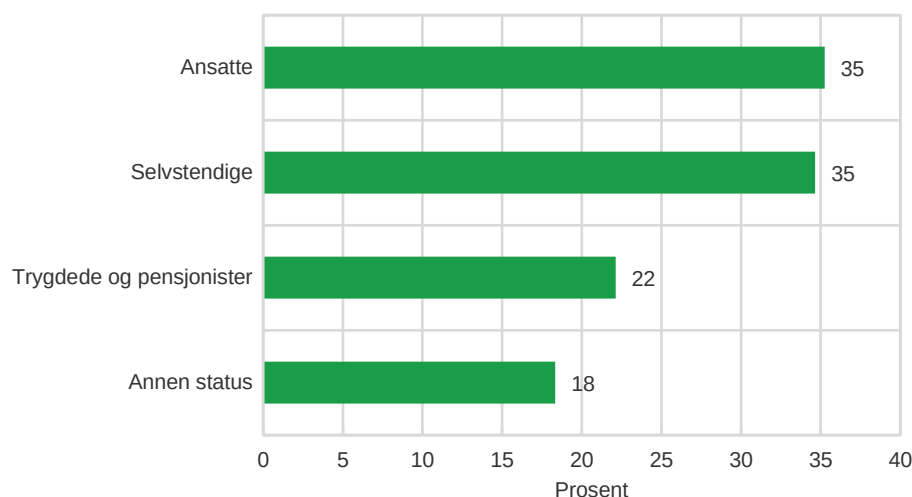
Figur 4.18. Rentebærende usikret gjeld som andel av samlet inntekt og bruttoformue blant de som har slik gjeld, etter innvandringskategori¹

Kilde: Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger, Statistisk sentralbyrå og Gjeldsregisteret AS

¹ Tallgrunnlaget for innvandringskategori, inntekt og formue gjelder 31.12.2018, mens tallgrunnlaget for gjeld gjelder per 31.12.2019.

4.3.6. Sosioøkonomisk status

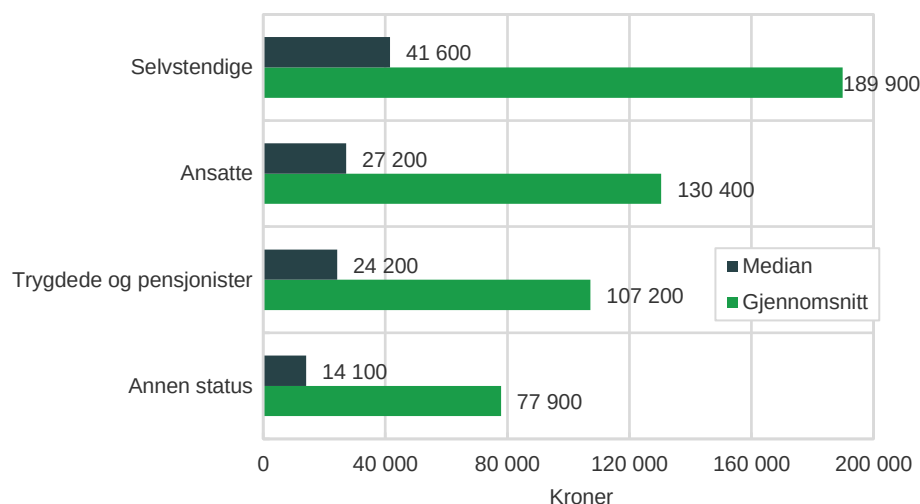
Når en deler inn befolkningen etter sosioøkonomisk status (se forklaring i kapittel 3), ser vi at ansatte og selvstendige er gruppene der flest har gjeld, med 35 prosent av hver respektive gruppe. Personer som hverken regnes som ansatte, selvstendige eller trygdede og pensjonister (annen status) ligger lavest med en andel på 18 prosent.

Figur 4.19. Andel av befolkningen over 18 år som har rentebærende usikret gjeld etter sosioøkonomisk status¹

Kilde: Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger, Statistisk sentralbyrå og Gjeldsregisteret AS

¹ Tallgrunnlaget for sosioøkonomisk status gjelder per 31.12.2018, mens tallgrunnlaget for gjeld gjelder per 31.12.2019.

Når det gjelder selve gjeldsnivået blant de som har gjeld innenfor gruppene, viser det seg at gruppen selvstendige ligger betydelig høyere enn de andre gruppene, med nærmere 190 000 kroner i gjeld i gjennomsnitt (Figur 4.20). Innenfor denne gruppen er det mange som driver virksomhet, og vi antar at en del av denne gjelden er knyttet til virksomheten som kassakreditt. Nærmere undersøkelser av dataene viser at det er betydelige forskjeller mellom næringsgrupper når det gjelder omfanget av usikret gjeld.

Figur 4.20. Rentebærende usikret gjeld blant de som har slik gjeld, etter sosioøkonomisk status¹

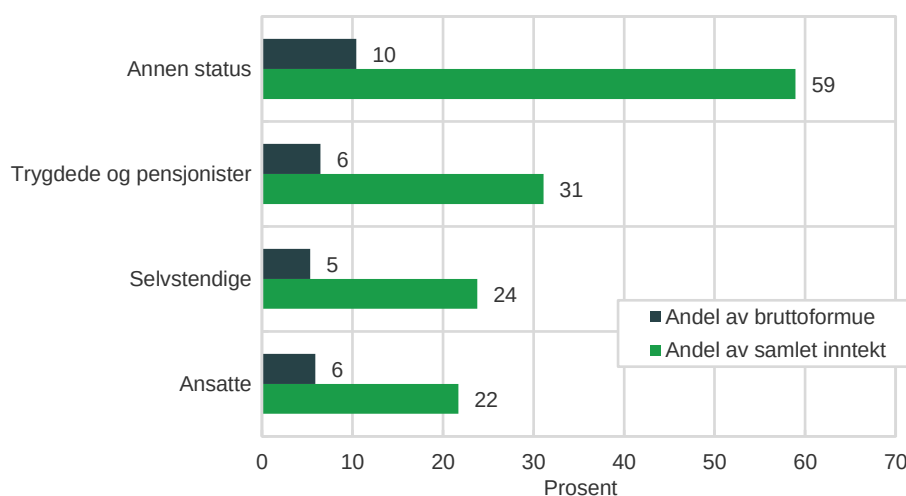
¹ Tallgrunnlaget for sosioøkonomisk status gjelder 31.12.2018, mens tallgrunnlaget for gjeld gjelder per 31.12.2019. Kilde: Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger, Statistisk sentralbyrå og Gjeldsregisteret AS.

Av Figur 4.20 ser vi at personer med annen status har noe lavere median verdi av slik gjeld i forhold til gjennomsnittet sammenlignet med de andre gruppene. Det tyder på at gjelda er skjevare fordelt blant disse enn innenfor de andre gruppene.

Når vi ser gjelda i forhold til inntekt, viser det seg at gruppene selvstendige og ansatte, som var de gruppene med høyest gjeld, kommer best ut (Figur 4.21). Det er derfor ikke grunn til å betrakte selvstendige som en utsatt gruppe mht. til usikret gjeld, selv om de som gruppe har betydelig større gjeld enn gjennomsnittet. Trygdede og pensjonister ligger også lavt mht. gjeld i forhold til formue, men noe

høyere når det gjelder gjeld i forhold til inntekt sammenlignet med ansatte og selvstendige. Det henger sammen med at eldre pensjonister i mange tilfeller har oppsparte midler og nedbetalte hus, noe som drar gjennomsnittlig formue opp.

Figur 4.21. Rentebærende usikret gjeld som andel av samlet inntekt og bruttoformue blant de som har slik gjeld, etter sosioøkonomisk status¹

¹ Tallgrunnlaget for sosioøkonomisk status, inntekt og formue gjelder per 31.12.2018, mens tallgrunnlaget for gjeld gjelder per 31.12.2019.

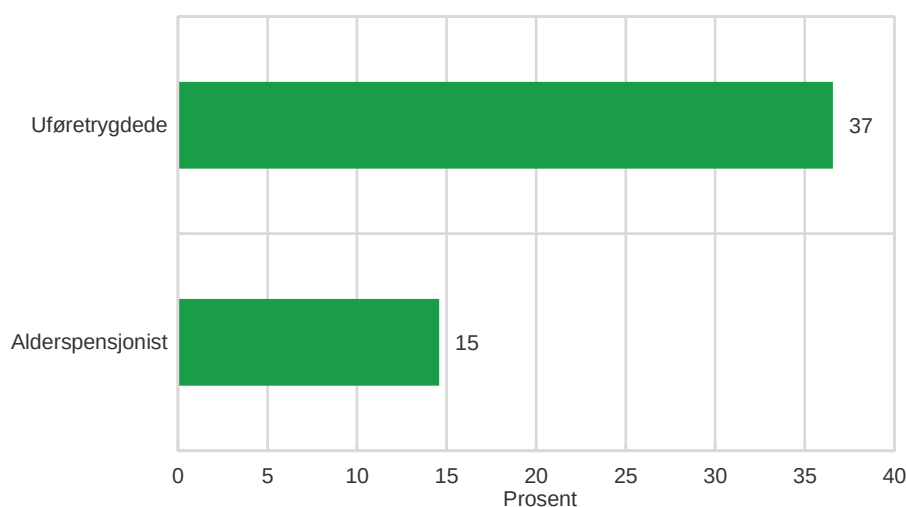
Kilde: Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger, Statistisk sentralbyrå og Gjeldsregisteret AS.

4.3.7. Pensjonsstatus

En betydelig del av befolkningen lever av trygd og pensjon. Ettersom trygde- og pensjonsinntekt normalt er lavere enn vanlig yrkesinntekt, kan personer i denne gruppen være mer økonomisk sårbar for høy gjeld. Vi har skilt mellom uføretrygdede og alderspensjonister i denne beregningen og finner betydelig forskjell mellom disse to gruppene. (Avgrensningen av hvem som regnes som alders- og uføretrygdede er noe forskjellig fra definisjonen av trygdede og pensjonister som er brukt i avsnitt 4.3.6, se forklaringer i kapittel 3 Definisjoner).

Andelen av pensjonister som har usikret rentebærende gjeld er 15 prosent for alderspensjonistene, mens den er 37 prosent for uføretrygdede (Figur 4.22), noe som også er vesentlig høyere enn landsgjennomsnittet på 29 prosent.

Figur 4.22. Andel av trygdede og pensjonister som har rentebærende usikret gjeld etter pensjoniststatus¹

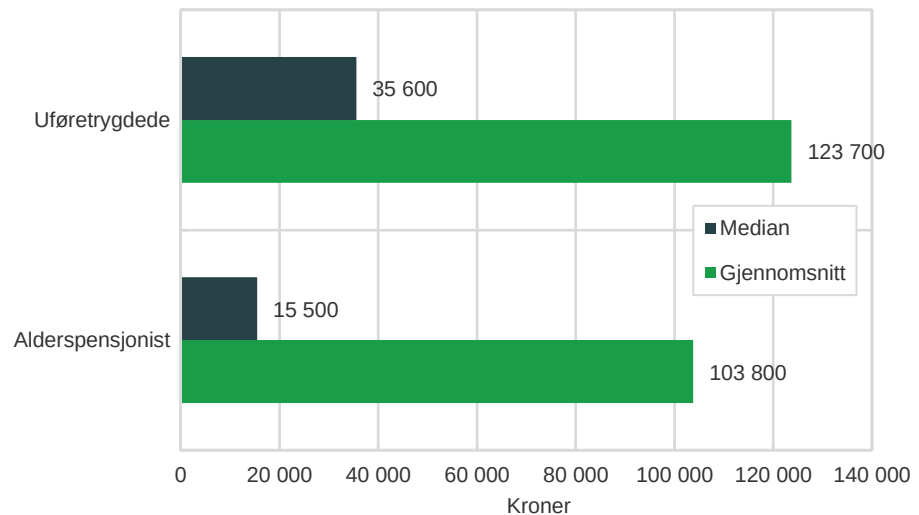

¹ Tallgrunnlaget for pensjonsstatus gjelder per 31.12.2018, mens tallgrunnlaget for gjeld gjelder per 31.12.2019.

Kilde: Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger, Statistisk sentralbyrå og Gjeldsregisteret AS.

Gjennomsnittlig størrelse på gjelda er også betydelig høyere for uføretrygdde med slik gjeld sammenlignet med alderspensjonistene (Figur 4.23), snaue 124 000 kroner mot snaue 104 000 kroner. Vi ser også at for uføretrygdde er det mindre relativ forskjell mellom median gjeld og gjennomsnittsgjeld enn det er for alderspensjonistene. Det tyder på at gjeldsnivået er jevnere fordelt blant uføretrygdde.

Figur 4.23. Rentebærende usikret gjeld blant de som har slik gjeld, etter pensjoniststatus¹

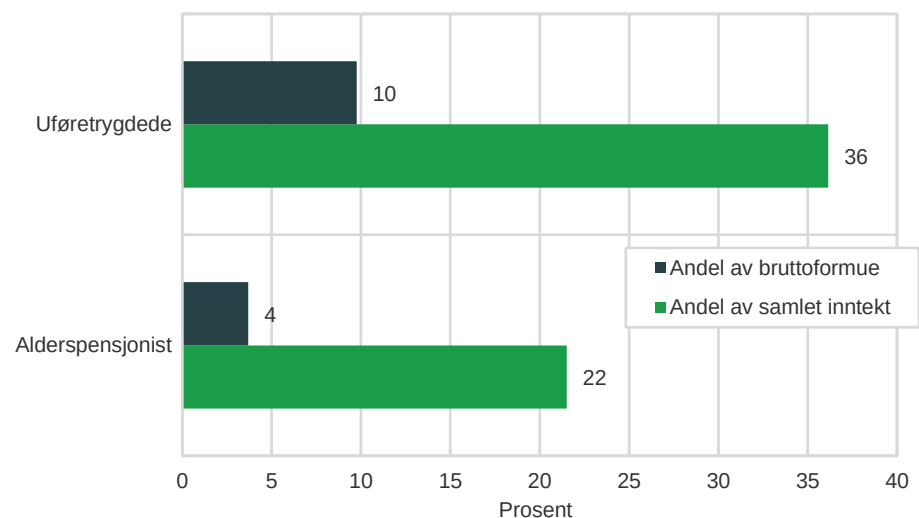

¹ Tallgrunnlaget for pensjonsstatus gjelder per 31.12.2018, mens tallgrunnlaget for gjeld gjelder per 31.12.2019. Kilde: Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger, Statistisk sentralbyrå og Gjeldsregisteret AS.

Når det gjelder hvor mye usikret rentebærende gjeld utgjør av inntekt og formue, ser vi også her at uføretrygdde kommer dårligere ut enn alderspensjonistene, særlig i forhold til formue (Figur 4.24). Det skyldes at alderspensjonister gjennomgående har større inntekter og formuer enn uføretrygdde, i tillegg til å ha mindre gjeld. Uføretrygdde har også betydelig høyere gjeld enn landsgjennomsnittet i forhold til både inntekt og formue.

Ut fra dette, og til tross for at uføretrygdde ikke har vesentlig større gjeld enn landsgjennomsnittet, vil vi vurdere uføretrygdde som en utsatt gruppe.

Figur 4.24. Rentebærende usikret gjeld som andel av samlet inntekt og bruttoformue blant de som har slik gjeld, etter pensjoniststatus¹

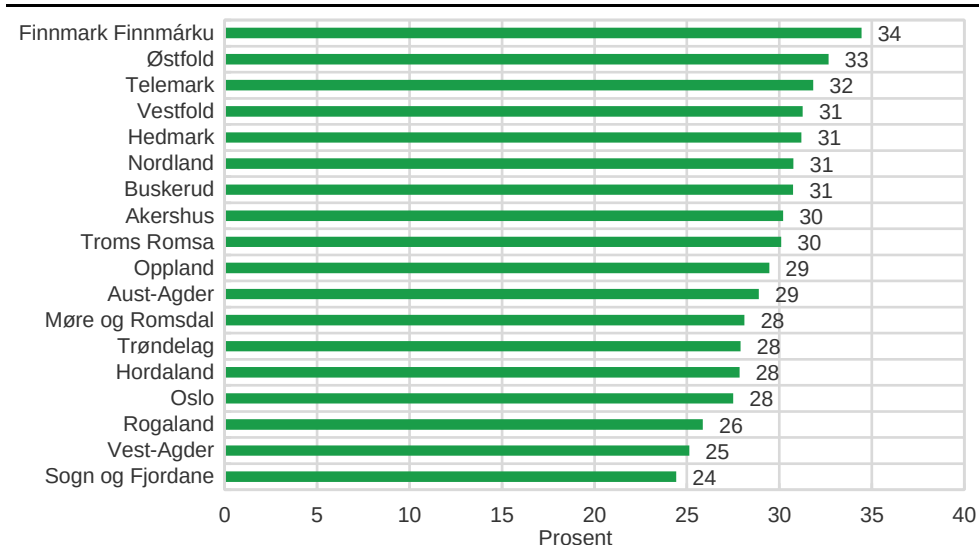
¹ Tallgrunnlaget for pensjonsstatus, inntekt og formue gjelder per 31.12.2018, mens tallgrunnlaget for gjeld gjelder per 31.12.2019. Kilde: Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger, Statistisk sentralbyrå og Gjeldsregisteret AS.

4.3.8. Fylke

Vi har også gjort en fylkesvis sammenligning av gjeldsnivå, der vi har fulgt gammel fylkesinndeling siden tallene gjelder før regionreformen. Det viser seg å være betydelige forskjeller mellom fylkene.

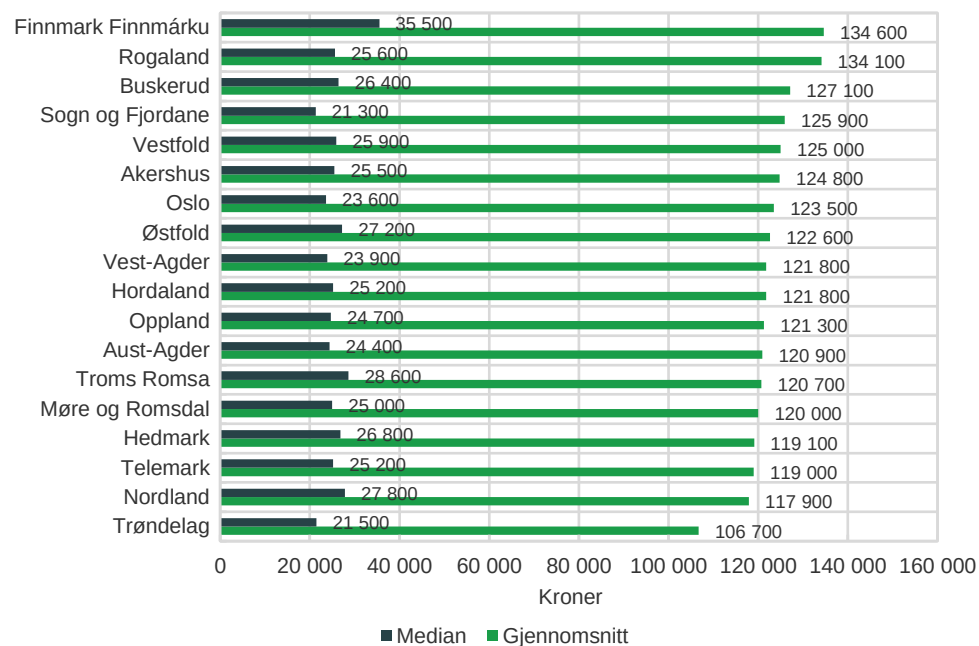
Når det gjelder hvor stor andel av befolkningen som har rentebærende usikret gjeld, varierer andelen mellom 34 og 24 prosent. Finnmark ligger høyest, mens Sogn og Fjordane ligger lavest (Figur 4.25). Mellom disse fylkene, er det jevn spredning mellom fylkene i andel låntakere.

Figur 4.25. Andel av befolkningen over 18 år som har rentebærende usikret gjeld etter fylke¹

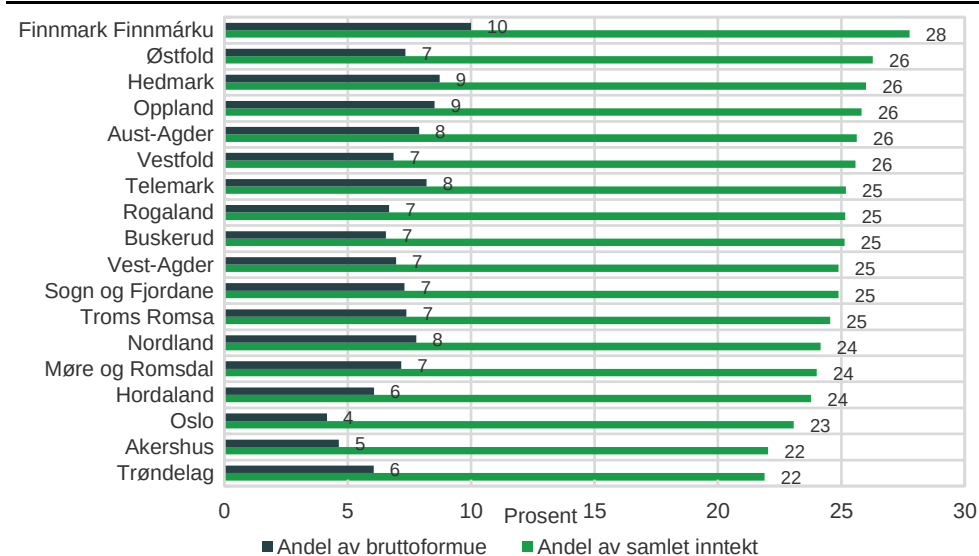
¹ Tallgrunnlaget for fylkesdelt befolkning gjelder per 31.12.2018, mens tallgrunnlaget for gjeld gjelder per 31.12.2019. Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå og Gjeldsregisteret AS.

Når vi ser på gjennomsnittsstørrelsen av gjelda blant de som har slik gjeld, ser vi også at det er betydelige variasjoner mellom fylkene (Figur 4.26). Også her ligger Finnmark øverst, men Rogaland ligger omtrent på samme nivå. Vi ser at Finnmark skiller seg enda klarere ut på medianverdi. Det indikerer at gjelda er noe jevnere fordelt blant de som har gjeld i Finnmark, altså det er relativt færre med svært liten gjeld eller svært stor gjeld. Trøndelag har klart minst gjeld per innbygger.

Figur 4.26. Rentebærende usikret gjeld blant de som har slik gjeld, etter fylke¹

¹ Tallgrunnlaget for befolkningsstatistikk gjelder per 31.12.2018, mens tallgrunnlaget for gjeld gjelder per 31.12.2019. Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå og Gjeldsregisteret AS.

Gjeldsnivået i forhold til inntekt og formue viser også betydelige forskjeller mellom fylkene, der Finnmark ligger høyest på begge parametrene. I Finnmark var gjeldsnivået 28 prosent av samlet inntekt for de som hadde gjeld, mens i Trøndelag, som lå lavest, var gjeldsnivået 22 prosent. Denne forskjellen skyldes for det meste forskjellene i gjeldsnivå. Også Oslo og Akershus lå lavt på gjeld i forhold til inntekt. Det henger sammen med en relativt høyere gjennomsnittsinntekt enn i de andre fylkene. Forskjellen i forhold til formue er enda tydeligere. Her ligger Oslo og Akershus lavest, noe som for en stor del skyldes høyere formuer her enn i andre deler av landet, noe som igjen i stor grad henger sammen med høyere boligpriser.

Figur 4.27. Rentebærende usikret gjeld som andel av samlet inntekt og bruttoformue blant de som har slik gjeld, etter fylke¹

¹ Tallgrunnlaget for befolkning, inntekt og formue gjelder per 31.12.2018, mens tallgrunnlaget for gjeld gjelder per 31.12.2019.

Kilde: Befolkningsstatistikk og Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger, Statistisk sentralbyrå og Gjeldsregisteret AS.

4.3.9. Sammenfatning

I de foregående avsnittene har vi undersøkt gjeldssituasjonen i befolkningen ved å inndelege befolkningen i grupper etter ulike kjennetegn, og så beregne følgende indikatorer for hver gruppe:

- andel som har gjeld
- gjennomsnittlig og median gjeld
- gjennomsnittlig gjeld som andel av gjennomsnittlig samlet inntekt og gjennomsnittlig bruttoformue.

Resultatene for disse indikatorene har variert betydelig mellom gruppene. Grupper vi mener har skilt seg ut mer enn andre ved å være mer utsatt og sårbare for høy gjeld, er vist i Tabell 4.2. Det er tatt hensyn både til gjeldsnivå og hvor stor gjelda er i forhold til inntekt og formue for de som har slik gjeld. I noen grad er det også tatt hensyn til hvor stor andel av hele gruppen som har gjeld.

De gruppene vi har identifisert som sårbare/utsatte grupper er til dels store grupper med stor variasjon innenfor gruppen i egenskaper utenom det kjennetegnet som definerer grupperingen. Det vil derfor være betydelig variasjon mht. til usikret gjeld også innenfor gruppen, og tallene viser nettopp det: Selv i de gruppene som skiller seg ut med høye verdier på de valgte indikatorene, er flertallet uten gjeld, og mange av dem som har gjeld, har ikke gjeld som er uhåndterlig. Når en gruppe scorer høyt på de valgte indikatorene, betyr det at det er relativt flere som har høy gjeld og små ressurser til å hankses med slik gjeld enn de andre gruppene innenfor samme kjennetegn, og landet som helhet. Det er også verdt å merke seg at de fleste gruppene ikke er gjensidig utelukkende, se kapittel 4.3.10.

Tabell 4.2. Grupper utsatt/sårbar for høy usikret gjeld¹

Gruppe	Antall personer i gruppen	Andel av disse som har rentebærende usikret gjeld	Gjennomsnittlig gjeld blant de som har gjeld	Median gjeld blant de som har gjeld	Gjeldas andel av samlet inntekt	Gjeldas andel av bruttoformue
Hele landet	4 205 708	29	122 200	25 100	24	6
Utdanning grunnskolenivå	981 783	32	129 500	34 000	34	11
Personer med innvandrerbakgrunn	735 121	30	137 700	35 000	34	12
Uføretrygdede	340 553	37	123 700	35 600	36	10
Inntekt 1 - 99 999 kroner	300 045	13	89 000	12 500	194	14
Ikke-privathusholdninger og uoppgitt husholdning	45 410	11	135 500	31 100	59	45
Utdanning uoppgitt eller ingen	26 592	24	128 600	33 500	38	14
Far med barn 6-17 år	22 934	43	172 200	43 100	26	6
Far med barn 0-5 år	3 001	50	169 400	46 500	31	8

¹ Tallgrunnlaget for SSBs statistikk gjelder per 31.12.2018, mens tallgrunnlaget for gjeld gjelder per 31.12.2019.

Kilde: Befolkningsstatistikk og Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger, Statistisk sentralbyrå og Gjeldsregisteret AS.

Formålet med denne måten å undersøke hvordan usikret gjeld er fordelt i befolkningen har ikke vært å blinke ut de personene som har uhåndterlig gjeld, men å se hvordan gjelda varierer i forhold til det som er vanlige inndelinger ellers i statistikken.

Våre resultater er for grovmasket til å brukes direkte for å iverksette tiltak for dempe problemer knyttet til usikret gjeld, men gir en indikasjon på hos hvilke grupper slike gjeldsproblemer kan være mer utbredt.

En videre tilnærming kan være å identifisere de som har høy usikret gjeld og lav inntekt og formue i forhold til denne gjelden, og på det grunnlaget undersøke om det er andre typiske kjennetegn hos disse personene. Se for øvrig mer om forslag til videre arbeid i kapittel 5.

4.3.10. Sammenheng mellom utsatte grupper

Når beregningene gjøres for inndelinger under forskjellige kjennetegn, er det i utgangspunktet samme populasjon (hele befolkningen over 18 år) som blir delt inn innenfor hvert kjennetegn. Da vil naturligvis, i noen grad, de samme personene inngå i flere av de gruppene vi har vurdert som utsatte eller sårbare grupper. Tabell 4.3 viser beregnet sannsynlighet for at en person i en gruppe også skal være i en annen gruppe blant de gruppene vi har regnet som utsatt/sårbar for usikret gjeld i.

Tabell 4.3. Sannsynligheten for at en person fra en gruppe også hører til i en annen gruppe¹

	Utdanning på grunn- skolenivå	Personer med innvandrer- bakgrunn	Uføre- trygdede	Samlet inntekt 1-99999 kroner	Ikke-privat- hus- holdninger og uoppgitt	Uoppgitt eller ingen utdanning
Personer med innvandrerbakgrunn	1,3					
Uføretrygdede	1,9	0,6				
Samlet inntekt 1 - 99 999 kroner	1,6	1,9	0,0			
Ikke-privat husholdning eller uoppgitt	1,5	1,2	1,3	2,4		
Uoppgitt eller ingen utdanning	-	2,5	1,0	0,8	1,6	
Enslig far med barn 6-17 år	0,9	0,6	0,7	0,8	-	0,2
Enslig far med barn 0-5 år	1,2	1,5	0,5	0,4	-	0,7

¹ Verdien 1 betyr at andelen gruppe A utgjør i gruppe B, er samme andel som gruppe A utgjør i hele befolkningen.

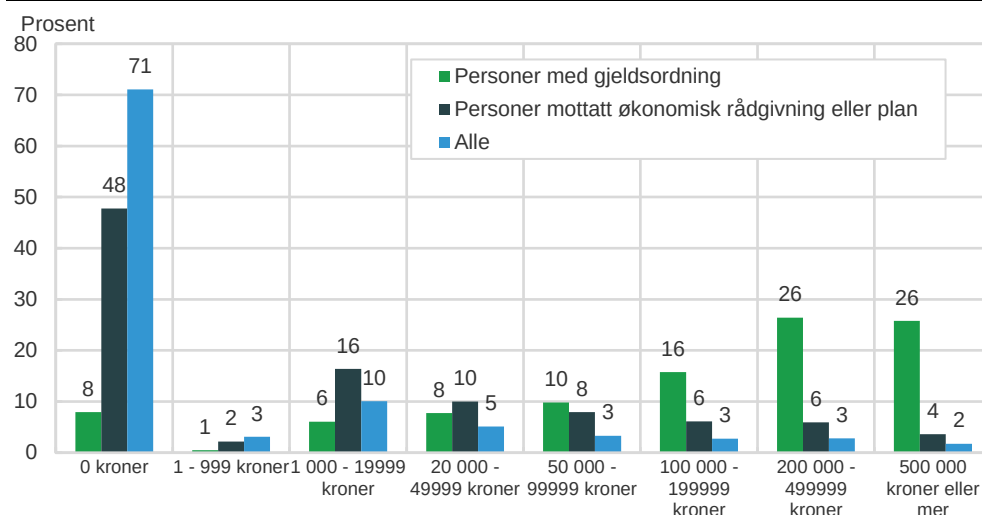
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Av tabellen ser vi at for de valgte gruppene er det størst sammenheng mellom innvandrere og personer med uoppgitt eller ingen utdanning. Blant personer med uoppgitt eller ingen utdanning er innvandrere 2,5 ganger så sterkt representert som ellers i befolkningen. Det er minst sammenheng mellom uføretrygdede og inntektsgruppen med inntekt 1-99 999 kroner. Verdien 0,0 tilsier at det omtrent ingen personer tilhører begge disse to gruppene. Selv om uføretrygdede har gjennomgående lav inntekt, er det samtidig svært få uten inntekt eller med svært lav inntekt fordi minsteytelsen blant enslige minstepensjonister er over 200 000 kroner.

4.4. Rentebærende usikret gjeld hos personer med gjeldsordning og personer som har mottatt økonomisk rådgivning eller plan

4.4.1. Omfang og fordeling av gjeld på låntakere

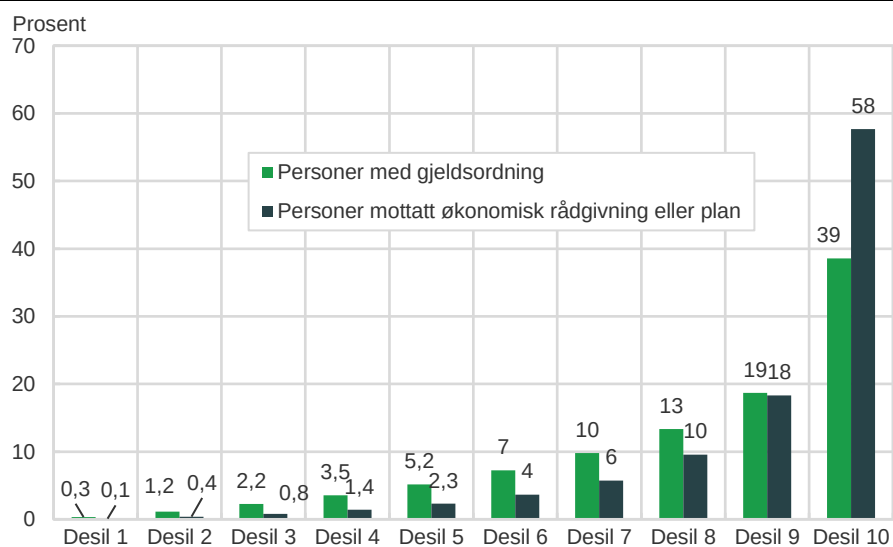
En langt større andel av personer som er under gjeldsordning eller som har mottatt økonomisk rådgivning eller individuell plan har rentebærende usikret gjeld sammenlignet med befolkningen som helhet (Figur 4.28), spesielt gjelder det personer under gjeldsordning. Av de 9788 som var under gjeldsordning per 4.5.2020 hadde 92 prosent rentebærende usikret gjeld. Blant de 12 992 som mottok økonomisk rådgivning eller plan i 2019 sammen med sosialhjelp, hadde 52 prosent slik gjeld. For hele landet var det 29 prosent som hadde rentebærende usikret gjeld (se også Tabell 4.1). Av Figur 4.28 ser vi at hele 52 prosent av dem under gjeldsordning hadde lån som var større enn 200 000 kroner. Median gjeld var 253 700 kroner, dvs. halvparten hadde en gjeld som var høyere enn dette. For personer med økonomisk rådgivning og for befolkningen som helhet, var median gjeld hhv. 41 100 og 25 100 kroner (Figur 4.30).

Figur 4.28. Andel av populasjonen fordelt etter intervaller for rentebærende usikret gjeld¹

¹ Tallgrunnlaget for KOSTRA (økonomisk rådgivning) gjelder 2019, tallgrunnlaget for befolkning gjelder per 31.12.2018, tallgrunnlaget for gjeld gjelder per 31.12.2019, mens tallene fra Brønnøysundregistrene (gjeldsordning) gjelder per 4.5.2020.

Kilde: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA og befolkningsstatistikk), Brønnøysundregistrene og Gjeldsregisteret AS.

Den skjeve fordelingen gjenspeiles også når gjelda fordeles på desiler av populasjonene (Figur 4.29). Selv om gjelda er skjevt fordelt på låntakerne, er denne gjelda vesentlig jevnere fordelt sammenlignet med tilsvarende gjeldsfordeling i hele befolkningen. Særlig har de med gjeldsordning mindre skjev fordeling. Av Figur 4.29 ser vi at de 10 prosent med høyest gjeld blant låntakerne sto for 58 og 39 prosent av all rentebærende usikret gjeld for hhv. de med økonomisk rådgivning og de under gjeldsordning. Tilsvarende for hele landet var 63 prosent (Figur 4.5). Om man deler låntakerne i to like store grupper, ser vi at halvparten med høyest lån sto for 95 prosent av utlånt beløp for de som hadde mottatt økonomisk rådgivning og 88 prosent for dem under gjeldsordning. Tilsvarende tall for hele befolkningen var 97 prosent (Figur 4.5).

Figur 4.29. Andel av samlet rentebærende usikret gjeld fordelt på låntakere under gjeldsordning og mottakere av økonomisk rådgivning eller plan, inndelt i desiler etter størrelsen på gjelda. 31.12.2019¹

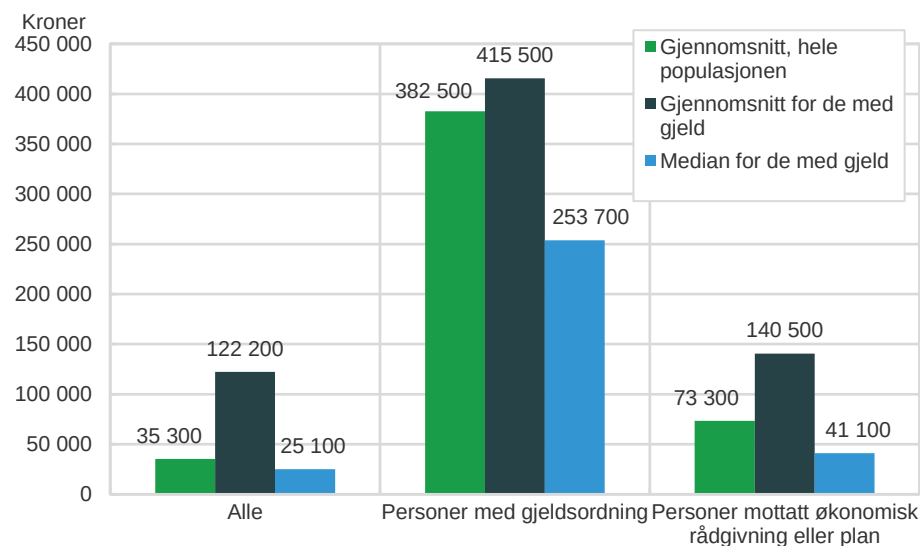
¹ Tallgrunnlaget for KOSTRA (økonomisk rådgivning) gjelder 2019, tallgrunnlaget for gjeld gjelder per 31.12.2019, mens tallene fra Brønnøysundregistrene (gjeldsordning) gjelder per 4.5.2020.

Kilde: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA), Brønnøysundregistrene og Gjeldsregisteret AS.

For dem under gjeldsordning er gjelda også i gjennomsnitt langt større enn den er for befolkningen som helhet (Figur 4.30). Gjennomsnittet var 415 500 for dem med gjeld, mens gjennomsnittsgjelda for alle personer under gjeldsordning var 382 500 kroner.

For personer med økonomisk rådgivning eller individuell plan er mønsteret noenlunde det samme som for de to andre populasjonene, men nivåmessig ligger de mellom disse, dog atskillig nærmere befolkningen som helhet.

Figur 4.30. Gjennomsnittlig og median rentebærende usikret gjeld for befolkningen som helhet, personer med gjeldsordning og personer som har mottatt økonomisk rådgivning eller plan¹

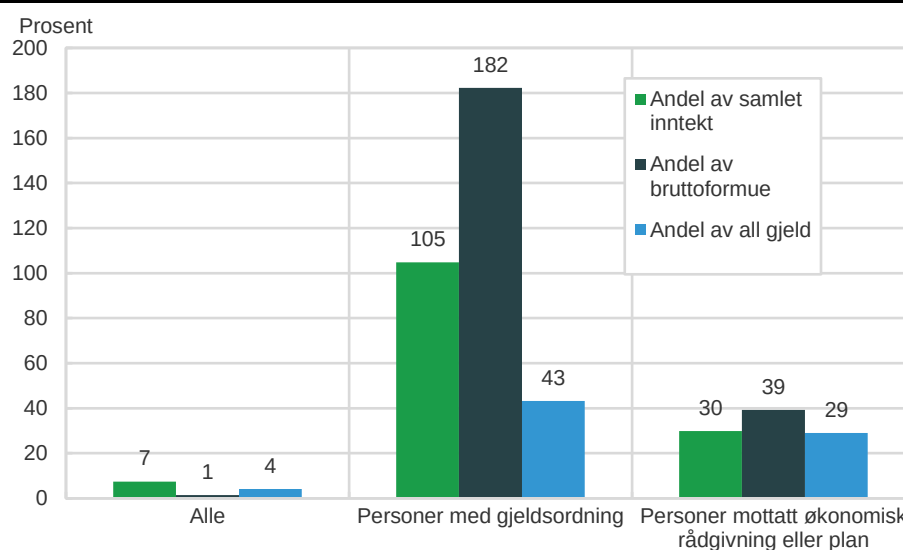
¹ Tallgrunnlaget for KOSTRA (økonomisk rådgivning) gjelder 2019, tallgrunnlaget for befolkning gjelder per 31.12.2018, tallgrunnlaget for gjeld gjelder per 31.12.2019, mens tallene fra Brønnøysundregistrene (gjeldsordninger) gjelder per 4.5.2020.

Kilde: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA og befolkningsstatistikk), Brønnøysundregistrene og Gjeldsregisteret AS.

4.4.2. Ressurser for å håndtere gjeld

Man kan anta at inntekt og formue er viktige ressurser for å håndtere gjeld. Vi ser av Figur 4.31 at personer under gjeldsordning og personer som har mottatt økonomisk rådgivning har betydelig mindre av slike ressurser enn gjennomsnittet for hele landet. Særlig gjelder det personene som er under gjeldsordning. Gjelda for disse utgjør i gjennomsnitt 105 prosent av årlig samlet inntekt, og hele 182 prosent av bruttoformue. Bildet er noe bedre for personer som har mottatt økonomisk rådgivning, men også disse er vesentlig dårligere stilt enn gjennomsnittet for hele landet. Både de med gjeldsordning og de som har mottatt økonomisk rådgivning har imidlertid mindre gjeld utenom den usikrede gjelda sammenlignet med landsgjennomsnittet. Annen gjeld er gjeld som det normalt er stilt sikkerhet for, og dette kan tyde på at de med gjeldsordningen og de som har mottatt økonomisk rådgivningen i mindre grad enn andre har formuesgoder å stille som sikkerhet for lån, noe som normalt ville gitt en lavere rente.

Figur 4.31. Rentebærende usikret gjeld som gjennomsnittlig andel av samlet inntekt, bruttoformue og all gjeld. Befolkningen som helhet, personer med gjeldsordning og personer som har mottatt økonomisk rådgivning eller plan^{1,2}

¹ Tallgrunnlaget for KOSTRA (økonomisk rådgivning) gjelder 2019, tallgrunnlaget for befolkning, inntekt og formue gjelder per 31.12.2018, tallgrunnlaget for gjeld gjelder per 31.12.2019, mens tallene fra Brønnøysundregistrene (gjeldsordning) gjelder per 4.5.2020.

² Beregningene omfatter hele populasjonene, også de uten gjeld.

Kilde: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA og inntekts- og formuesstatistikk), Brønnøysundregistrene og Gjeldsregisteret AS.

4.4.3. Gjeld fordelt på grupper etter kjennetegn

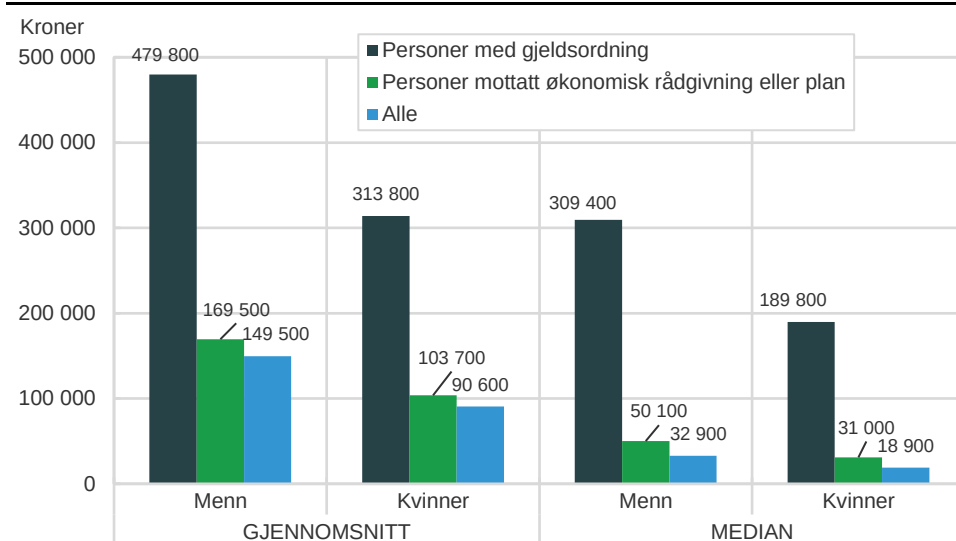
I kapittel 4.3 viste vi hvordan den rentebærende usikrede gjelda er fordelt i befolkningen etter ulike kjennetegn som utdanningsnivå, husholdningstype m.fl. Det viser seg at når en fordeler gjelda for personer under gjeldsordning og for de som har mottatt økonomisk rådgivning etter de samme kjennetegn, så ser vi et tils dels helt annet fordelingsmønster.

Kjønn

Mens det var klart større andel menn som hadde rentebærende usikret lån blant befolkningen som helhet (31 mot 27 prosent), var det liten forskjell mellom menn og kvinner i hvor stor andel som hadde gjeld blant de under gjeldsordning og de som hadde mottatt økonomisk rådgivning. Blant de under gjeldsordning hadde 93 prosent av menn gjeld og 91 prosent av kvinnene gjeld. Blant de som hadde mottatt økonomisk rådgivning var tilsvarende tall 52 og 53 prosent for hhv. menn og kvinner. Det var derimot klart flere menn i begge disse to populasjonene. Blant de med gjeldsordning var 61 prosent menn, og blant de som hadde mottatt økonomisk rådgivning var 56 prosent menn.

Mens gjennomsnittlig lånebeløp var 65 prosent høyere for menn enn for kvinner i hele befolkningen, var det litt mindre forskjell for dem med gjeldsordning. Her lå menns gjeldsnivå 53 prosent høyere enn kvinners. For de som hadde mottatt økonomisk rådgivning, hadde menn i gjennomsnitt 63 prosent større gjeld enn kvinnene. Figur 4.32 viser rentebærende usikret gjeld hos menn og kvinner for dem med gjeldsordning og som har mottatt økonomisk rådgivning.

Figur 4.32 Gjennomsnittlig og median rentebærende usikret gjeld etter kjønn for de som har slik gjeld. Befolkningen som helhet, personer med gjeldsordning og personer som har mottatt økonomisk rådgivning eller plan¹

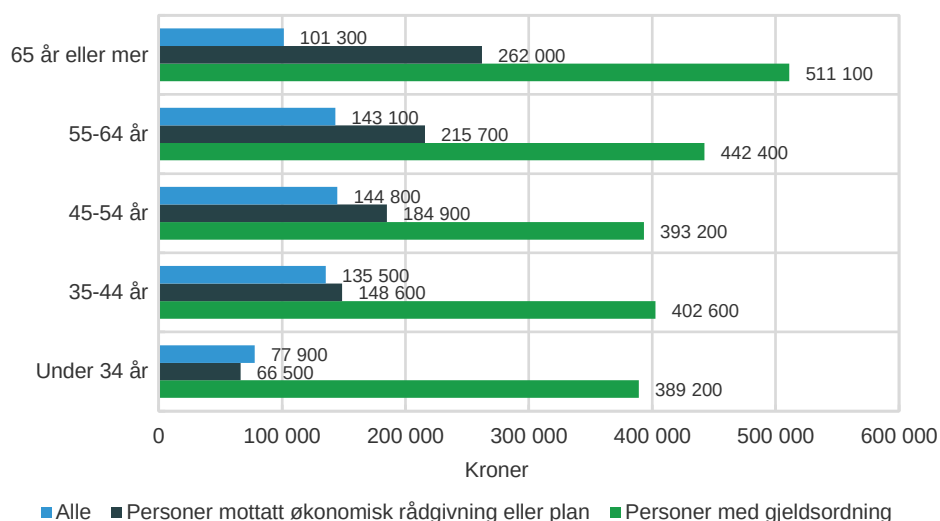
¹ Tallgrunnlaget for KOSTRA (økonomisk rådgivning) gjelder 2019, tallgrunnlaget for befolkning gjelder per 31.12.2018, tallgrunnlaget for gjeld gjelder per 31.12.2019, mens tallene fra Brønnøysundregistrene (gjeldsordning) gjelder per 4.5.2020.

Kilde: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA og inntekts- og formuesstatistikk), Brønnøysundregistrene og Gjeldsregisteret AS.

Alder

Det er betydelig forskjell i gjennomsnittsalder¹ mellom låntakerne i befolkningen som helhet og de under gjeldsordning eller som har mottatt økonomisk rådgivning. Gjennomsnittlig alder på låntakerne for befolkningen som helhet var 45 år. Låntakerne blant de som hadde mottatt økonomisk rådgivning hadde en gjennomsnittsalder på 40 år, mens tilsvarende alder for dem under gjeldsordning var 48 år (se også vedleggstabell A1-A3). For de to sistnevnte populasjonene øker gjelda i større grad med stigende alder enn den gjør for befolkningen som helhet, se Figur 4.33.

Figur 4.33 Gjennomsnittlig rentebærende usikret gjeld etter aldersgrupper blant de som har slik gjeld. Befolkningene som helhet, personer med gjeldsordning og personer som har mottatt økonomisk rådgivning eller plan¹

¹ Tallgrunnlaget for KOSTRA (økonomisk rådgivning) gjelder 2019, tallgrunnlaget for befolkning gjelder per 31.12.2018, tallgrunnlaget for gjeld gjelder per 31.12.2019, mens tallene fra Brønnøysundregistrene (gjeldsordning) gjelder per 4.5.2020.

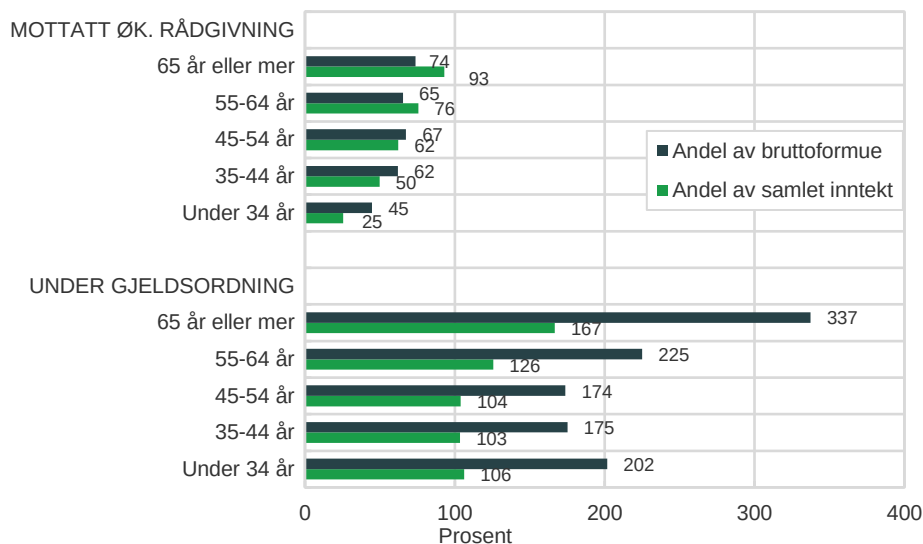
Kilde: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA og inntekts- og formuesstatistikk), Brønnøysundregistrene og Gjeldsregisteret AS.

Når vi beregner hvor stor gjelda er i forhold til inntekt og formue, ser vi at det er de eldste som er vanskeligst stilt (Figur 4.34). Det gjelder både personer med

¹ Alder er beregnet per 31.12.2018 og bare personer 18 år og eldre på denne dato er inkludert.

gjeldsordning og de som har mottatt økonomisk rådgivning, og det gjelder både i forhold til inntekt og formue. Spesielt har de med gjeldsordning stor gjeld i forhold til bruttoformue.

Figur 4.34. Rentebærende usikret gjeld som andel av samlet inntekt og bruttoformue blant de som har slik gjeld, etter aldersgrupper. Personer med gjeldsordning og personer som har mottatt økonomisk rådgivning eller plan¹

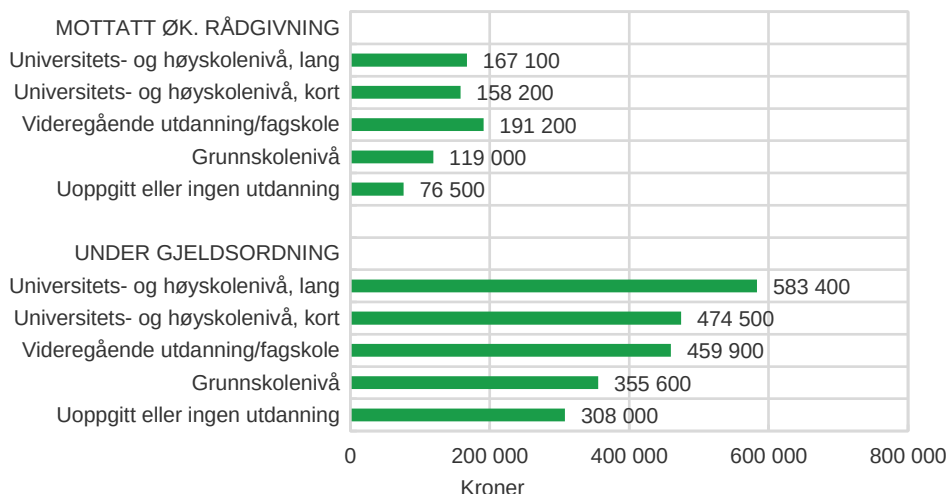
¹ Tallgrunnlaget for KOSTRA (økonomisk rådgivning) gjelder 2019, tallgrunnlaget for befolkning gjelder per 31.12.2018, tallgrunnlaget for gjeld gjelder per 31.12.2019, mens tallene fra Brønnøysundregistrene (gjeldsordning) gjelder per 4.5.2020.

Kilde: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA og inntekts- og formuesstatistikk), Brønnøysundregistrene og Gjeldsregisteret AS.

Utdanningsnivå

I kapittel 4.3.2 så vi at det var relativt liten forskjell i gjennomsnittsgjeld etter utdanningsnivå. For de som har mottatt økonomisk rådgivning og særlig de med gjeldsordning er mønsteret at de med høyest utdanning er de som har høyest gjeld (Figur 4.35).

Figur 4.35. Gjennomsnittlig rentebærende usikret gjeld etter utdanningsnivå blant de som har slik gjeld. Personer med gjeldsordning og personer som har mottatt økonomisk rådgivning eller plan¹

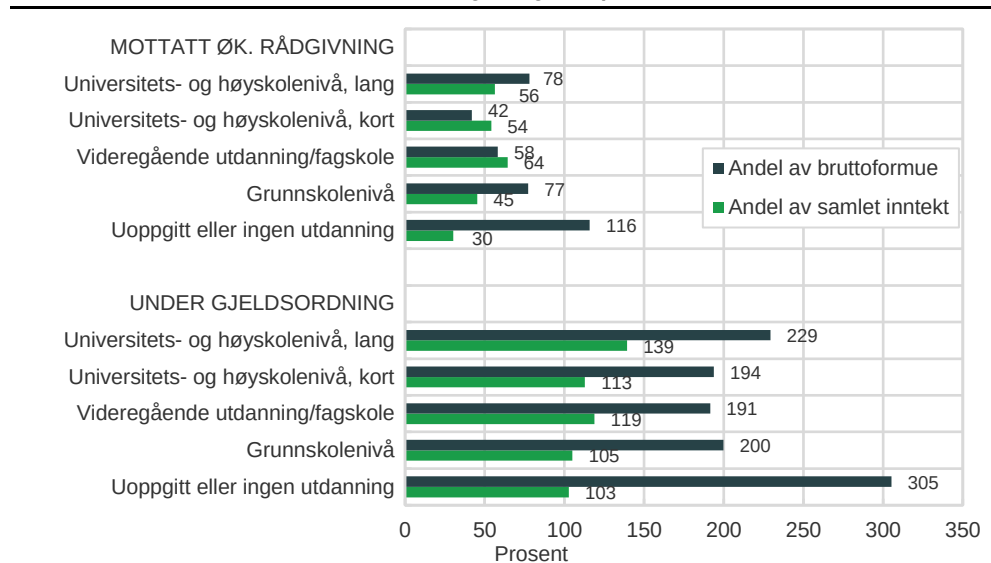
¹ Tallgrunnlaget for KOSTRA (økonomisk rådgivning) gjelder 2019, tallgrunnlaget for utdanning gjelder per 31.12.2018, tallgrunnlaget for gjeld gjelder per 31.12.2019, mens tallene fra Brønnøysundregistrene (gjeldsordning) gjelder per 4.5.2020.

Kilde: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA og inntekts- og formuesstatistikk), Brønnøysundregistrene og Gjeldsregisteret AS.

Hvis vi ser på sårbarheten for denne gjelda ved å beregne gjelda i forhold til samlet inntekt, ser vi det samme mønsteret (Figur 4.36). De med høyest utdanningsnivå har

høyest gjeld i forhold til inntekt. I forhold i bruttoformue er imidlertid bildet annerledes. De med lavest utdanningsnivå har høyest gjeld i forhold til bruttoformue.

Figur 4.36 Rentebærende usikret gjeld som andel av samlet inntekt og bruttoformue blant de som har slik gjeld, etter utdanningsnivå. Personer med gjeldsordning og personer som har mottatt økonomisk rådgivning eller plan¹

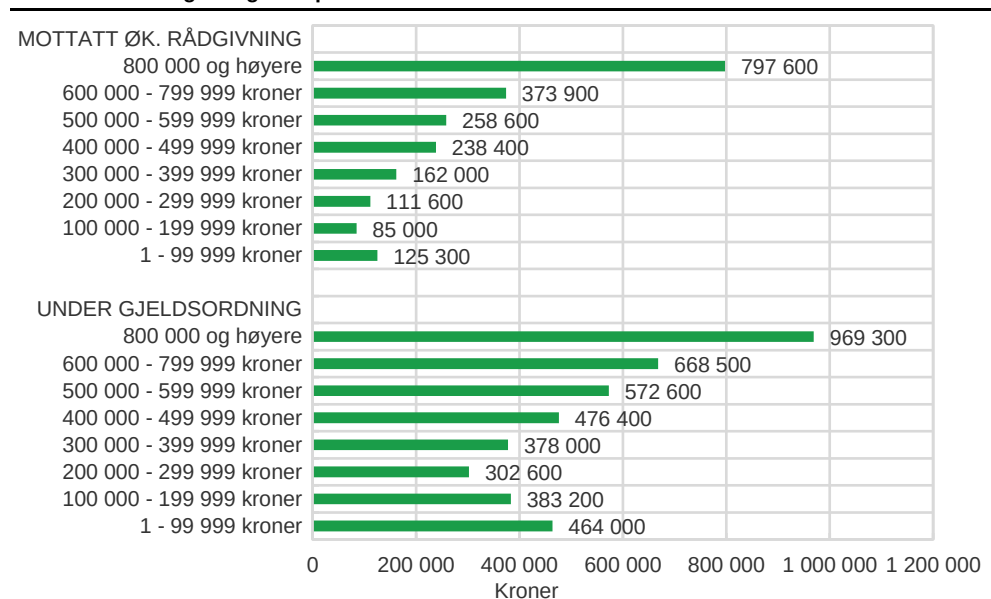
¹ Tallgrunnlaget for KOSTRA (økonomisk rådgivning) gjelder 2019, tallgrunnlaget for befolkning og utdanning gjelder per 31.12.2018, tallgrunnlaget for gjeld gjelder per 31.12.2019, mens tallene fra Brønnøysundregistrene (gjeldsordning) gjelder per 4.5.2020.

Kilde: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA og inntekts- og formuesstatistikk), Brønnøysundregistrene og Gjeldsregisteret AS.

Inntektsnivå

Gjelda blant de med gjeldsordning og de som har mottatt økonomisk rådgivning er høyest hos dem med høyest inntekt. Gjelda er i gjennomsnitt lavest i de lavere inntektsnivåene, men gruppen med lavest inntekt er ikke den gruppen som har lavest gjeld, se Figur 4.37. Det er relativt få observasjoner i de høyeste inntektsnivåene, slik at disse tallene vil være lett påvirkelig for endringer dersom populasjonen endres.

Figur 4.37. Gjennomsnittlig rentebærende usikret gjeld blant de som har slik gjeld, etter inntektsnivå. Personer med gjeldsordning og personer som har mottatt økonomisk rådgivning eller plan¹

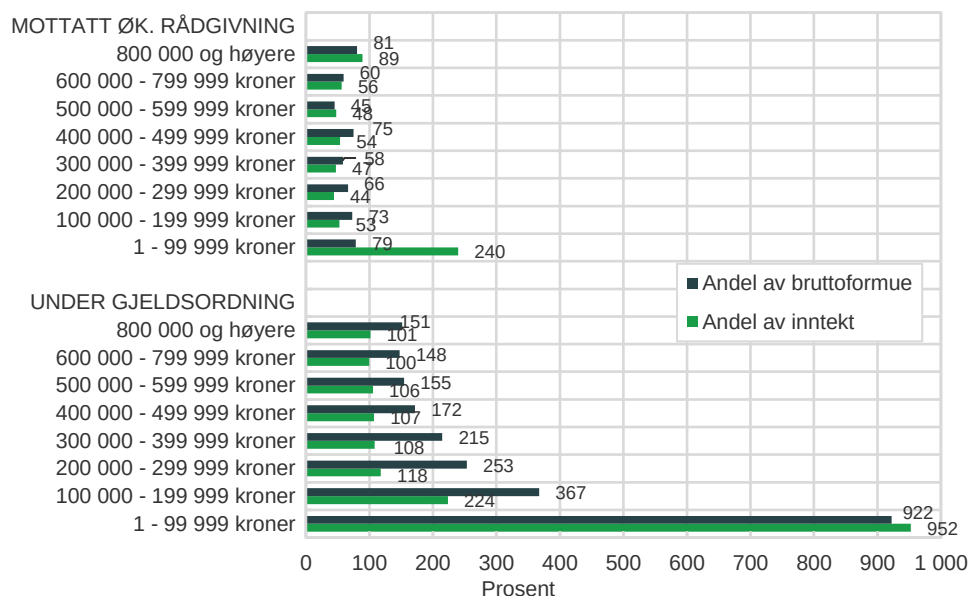

¹ Tallgrunnlaget for KOSTRA (økonomisk rådgivning) gjelder 2019, tallgrunnlaget for inntekt gjelder per 31.12.2018, tallgrunnlaget for gjeld gjelder per 31.12.2019, mens tallene fra Brønnøysundregistrene (gjeldsordning) gjelder per 4.5.2020.

Kilde: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA og inntekts- og formuesstatistikk), Brønnøysundregistrene og Gjeldsregisteret AS.

Når det gjelder hvor sårbare/utsatte de forskjellige inntektsgruppene er for denne gjelda, er bildet entydig for dem under gjeldsordning: De med lavest inntekt har størst gjeld i forhold til formue og inntekt (Figur 4.38). For de som har mottatt økonomisk rådgivning var det ikke klar sammenheng mellom inntektsnivå og hvor mye gjelda utgjorde av inntekt og formue.

Figur 4.38. Rentebærende usikret gjeld som andel av samlet inntekt og bruttoformue blant de som har slik gjeld, etter inntektsnivå. Personer under gjeldsordning eller har mottatt økonomisk rådgivning eller plan¹

¹ Tallgrunnlaget for KOSTRA (økonomisk rådgivning) gjelder 2019, tallgrunnlaget for inntekt og formue gjelder per 31.12.2018, tallgrunnlaget for gjeld gjelder per 31.12.2019, mens tallene fra Brønnøysundregistrene (gjeldsordning) gjelder per 4.5.2020.

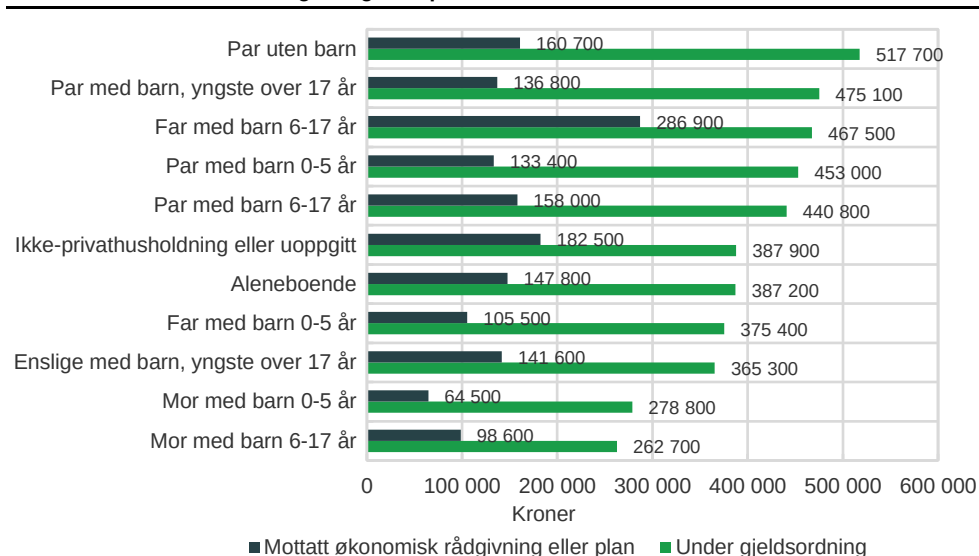
Kilde: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA og inntekts- og formuesstatistikk), Brønnøysundregistrene og Gjeldsregisteret AS.

Andre inndelinger

Vi har sett at variasjonen i gjeld hos personer med rentebærende usikret gjeld og som er under gjeldsordning eller har mottatt økonomisk rådgivning er til dels helt annerledes enn for befolkningen som helhet. Det samme gjelder også når man deler inn disse to populasjonene etter andre kjennetegn, som husholdningstype, innvandringskategori, pensjonsstatus og fylke.

Når vi fordeler gjelda etter husholdningstype, ser vi at det er par uten barn som ligger høyest (Figur 4.39). Denne husholdningskategorien lå lavest for befolkningen som helhet (Figur 4.14). Enslige foreldre ligger lavt sammenlignet med de andre husholdningskategoriene, et mønster som var tilnærmet motsatt av det som gjaldt for alle i befolkningen med slik gjeld.

Figur 4.39. Gjennomsnittlig rentebærende usikret gjeld blant de som har slik gjeld, etter husholdningstype. Personer med gjeldsordning og personer som har mottatt økonomisk rådgivning eller plan^{1,2}

¹ Tallgrunnlaget for KOSTRA (økonomisk rådgivning) gjelder 2019, tallgrunnlaget for inntekt og husholdningstype gjelder per 31.12.2018, tallgrunnlaget for gjeld gjelder per 31.12.2019, mens tallene fra Brønnøysundregistrene (gjeldsordning) gjelder per 4.5.2020.

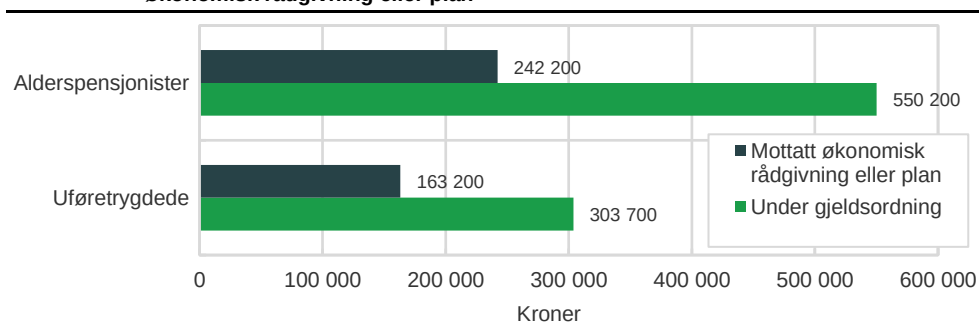
² Flerfamiliehusholdninger er ikke inkludert

Kilde: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA og inntekts- og formuesstatistikk), Brønnøysundregistrene og Gjeldsregisteret AS.

Personer i parforhold uten barn hadde også størst gjeld i forhold til inntekt og formue blant de med gjeldsordning. Gjeldsbelastningen blant de som har mottatt økonomisk rådgivning hadde et noe annerledes mønster enn det både de med gjeldsordning og befolkningen som helhet hadde, se Figur 4.39 og vedleggstabell A2 og A3. Her lå enslige fedre med barn 6-17 år høyest, mens par uten barn og med barn over 17 år lå høyest sett i forhold til inntekten.

Også blant de med pensjon var bildet helt annerledes enn forskjellene som gjaldt for alle pensjonister. Alderspensionister har høyere gjeld enn uføretrygdde, både blant de med gjeldsordning og blant de som har fått økonomisk rådgivning (Figur 4.40).

Figur 4.40. Gjennomsnittlig rentebærende usikret gjeld blant de som har slik gjeld, etter pensjonsstatus. Personer med gjeldsordning og personer som har mottatt økonomisk rådgivning eller plan¹

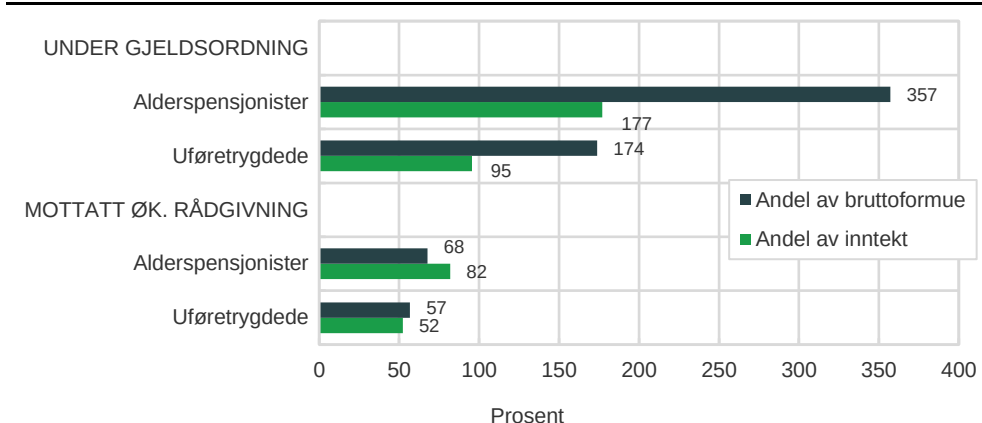

¹ Tallgrunnlaget for KOSTRA (økonomisk rådgivning) og pensjonsstatus gjelder 2019, tallgrunnlaget for inntekt gjelder per 31.12.2018, tallgrunnlaget for gjeld gjelder per 31.12.2019, mens tallene fra Brønnøysundregistrene (gjeldsordning) gjelder per 4.5.2020.

Kilde: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA og inntekts- og formuesstatistikk), Brønnøysundregistrene og Gjeldsregisteret AS.

Alderspensionistene har også høyere gjeld enn uføretrygdde i forhold til sin inntekt og formue, se Figur 4.41.

Figur 4.41. Rentebærende usikret gjeld som andel av samlet inntekt og bruttoformue blant de som har slik gjeld, etter pensjonsstatus. Personer under gjeldsordning og personer som har mottatt økonomisk rådgivning eller plan¹

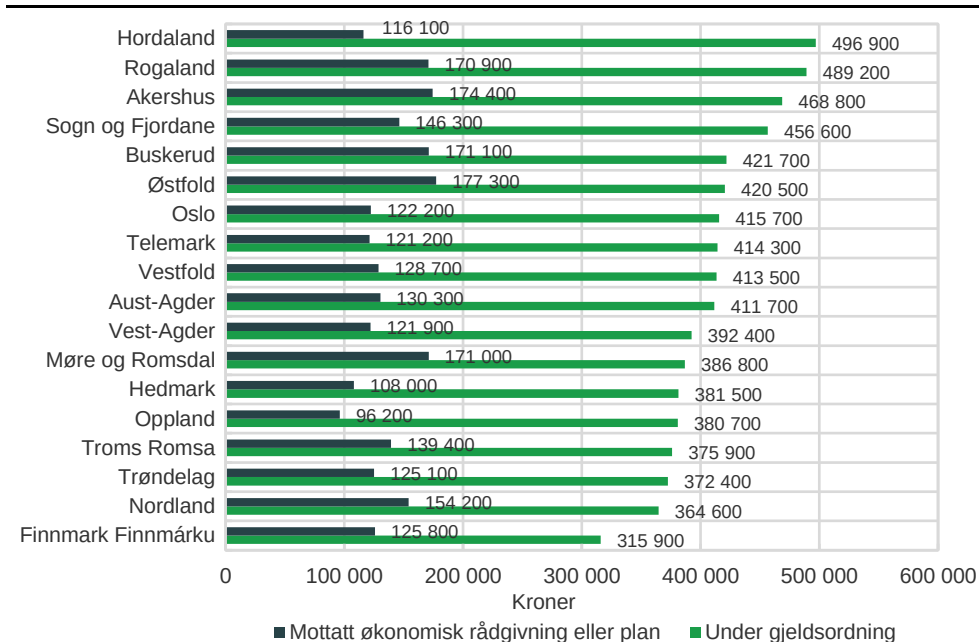

¹ Tallgrunnlaget for KOSTRA (økonomisk rådgivning) og pensjonsstatus gjelder 2019, tallgrunnlaget for inntekt gjelder per 31.12.2018, tallgrunnlaget for gjeld gjelder per 31.12.2019, mens tallene fra Brønnøysundregistrene (gjeldsordning) gjelder per 4.5.2020.

Kilde: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA og inntekts- og formuesstatistikk), Brønnøysundregistrene og Gjeldsregisteret AS.

Gjeldssituasjonen fordelt etter fylke for dem med gjeldsordning viser betydelige forskjeller. Vestlandsfylkene Hordaland og Rogaland ligger høyest med nærmere 500 000 kroner i gjennomsnitt. Finnmark ligger klart lavest med litt over 300 000 kroner, mens Finnmark lå høyest når man beregnet slik gjeld for hele befolkningen i fylkene. For de som mottok økonomisk rådgivning lå Østfold og Akershus høyest, mens de i Oppland og Hedmark hadde lavest gjeld i gjennomsnitt.

Figur 4.42. Gjennomsnittlig rentebærende usikret gjeld blant de som har slik gjeld, etter fylke. Personer med gjeldsordning og personer som har mottatt økonomisk rådgivning eller plan¹

¹ Tallgrunnlaget for KOSTRA (økonomisk rådgivning) gjelder 2019, tallgrunnlaget for inntekt og befolkning gjelder per 31.12.2018, tallgrunnlaget for gjeld gjelder per 31.12.2019, mens tallene fra Brønnøysundregistrene (gjeldsordning) gjelder per 4.5.2020.

Kilde: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA og inntekts- og formuesstatistikk), Brønnøysundregistrene og Gjeldsregisteret AS.

4.4.4. Sammenfatning

Vi har sett at personer under gjeldsordning og de som har mottatt økonomisk rådgivning skiller seg fra befolkningen som helhet på flere måter:

1. Gjelda er betydelig høyere, særlig gjelder det de som er under gjeldsordning.
2. Gjelda er relativt sett jevnere fordelt innenfor populasjonen.
3. Innenfor de samme kjennetegn, er det til dels helt andre grupper som er vanskeligst stilt mht. gjeldsbelastning.

At gjelda for disse to populasjonene er betydelig høyere enn ellers i befolkningen, er naturlig å forvente ettersom det er en vanskelig gjeldssituasjon som er utgangspunkt for å få gjeldsordning eller økonomisk rådgivning i forbindelse med sosialhjelp. Gjelda er relativt sett noe jevnere fordelt enn i hele befolkningen. Det henger bl.a. sammen med at det er færre som har svært lav gjeld, særlig blant de med gjeldsordning.

Noe mer overraskende er kanskje at fordelingene innenfor de ulike kjennetegnene er nokså forskjellig fra befolkningen som helhet, og også her skiller de med gjeldsordning seg mest fra hele befolkningen. Eksempelvis er det høyt utdannede framfor lavt utdannede og alderspensjonister framfor uføretrygdde som har høyest gjeld. Også hvordan gjeldsnivå varierer mellom fylkene helt forskjellig blant de med gjeldsordning og befolkningen som helhet. Forskjellene mellom disse to populasjonene og befolkningen som helhet gjelder både gjeldsnivået absolutt, og i stor grad gjeldsnivået i forhold til inntekt og formue. Det har innenfor rammene av denne rapporten ikke vært mulig å analysere disse forskjellene nærmere.

5. Forslag til videre arbeid

I denne rapporten har vi beskrevet hvordan rentebærende usikret gjeld er fordelt i befolkningen etter forskjellige kjennetegn. Vi har også undersøkt hvor utsatt eller sårbare personene er for denne gjelden. Siden gjeldsregisteret er svært ungt, er det fortsatt gjort lite arbeid med å beskrive usikret gjeld i befolkningen ved hjelp av denne informasjonskilden. Vi vil derfor peke på noen nye muligheter som gjeldsregisteret sammen med andre datakilder kan gi til å beskrive hvordan usikret gjeld forekommer i befolkningen, og som ikke er brukt i denne rapporten. Forslagene som nevnes nedenfor er ikke beskrevet i detalj eller er utfyllende behandlet, men er først og fremst ment som ideer og forslag til videre arbeid.

Analyse på husholdningsnivå

Folks velstand og velferd er ikke utelukkende knyttet til egen inntekt og formue. Et flertall av befolkningen lever i en husholdning med flere andre der man har en stor grad av felles økonomi. Det innebærer at en persons inntekt, formue og gjeld har stor betydning for alle i husholdningen. I inntekts- og formuesstatistikken er nettopp derfor husholdning, og ikke person, grunnenheten statistikken. Det gjelder også for denne statistikken internasjonalt. I det videre arbeid bør derfor data fra gjeldsregisteret koples til husholdningene i inntekts- og formuesstatistikken. Det vil gi nye muligheter til å undersøke hvordan høy usikret gjeld påvirker f.eks. barns og andre som blir forsørget sin situasjon. Blant annet kan det være interessant å undersøke sammenhengen mellom lavinntekt og usikret gjeld.

Forutgående hendelser

Forløpsdata/tidsserier fra inntektsstatistikken gjør det mulig å identifisere endringer i personers livssituasjon, som f.eks. skilsmisse, dødsfall i familie/husholdning, endring i yrkesstatus, flytting mv. Slike hendelser kan tidfestes innenfor et år. Dette gir mulighet for å undersøke om det er sammenheng mellom noen typer endringer og hendelser i menneskers liv og det å havne i en vanskelig gjeldssituasjon. Tilsvarende kan slike longitudinelle analyser også kunne si noe om hvem som over tid kvitter seg med slik gjeld, eller om dette sammenfaller med ulike begivenheter som f.eks. økonomiske forhold som økt yrkesaktivitet eller demografiske forhold som f.eks. samboerskap.

Usikret gjeld og livskvalitet

Det er påvist en sterk sammenheng mellom gjeld og psykisk helse (Holte, 2020). Gjeldsproblemer kan være årsak til dårlig livskvalitet. I 2020 utførte SSB en større undersøkelse om subjektiv livskvalitet i befolkningen (Støren et al. 2020). Resultatene er basert på i underkant av 20 000 svar, og dette materialet kan gi muligheter for å undersøke sammenhenger mellom opplevd livskvalitet, gjeld og sårbarhet for gjeld.

Mislighold, gjeldsproblemer og gjeldsordninger

Gjeldsordning er et tiltak for å gi personer mulighet til å komme seg ut av en uoverkommelig gjeldssituasjon gjennom et samarbeid mellom gjeldstaker, kreditorer og det offentlige. I rapporten har vi vist at personer under gjeldsordning har en betydelig mer belastet gjeldssituasjon enn andre når det gjelder usikret gjeld. Vi vet imidlertid lite om omfanget av personer med tilsvarende gjeldssituasjon som ikke er under gjeldsordning. Gjeldsregisteret og data fra inntekts- og formuesstatistikken gir sammen mulighet for å undersøke dette nærmere. Dette kan også knyttes til ovennevnte undersøkelse om livskvalitet. I kombinasjon med analyser om forutgående hendelser (se ovenfor), er det også muligheter for å undersøke forhold som leder til en vanskelig gjeldssituasjon.

Dele inn gjeldstakere etter andre kjennetegn enn det som er brukt i denne rapporten og kombinere kjennetegn

I denne rapporten har vi kun benyttet et utvalg av kjennetegn for dele inn befolkningen. Det finnes flere kjennetegn å dele inn befolkningen etter, som f.eks. sivilstatus, andre og mer spesifikke områdeinndelinger (kommune, sentralitet), mer detaljert yrkesstatus, næringstilhørighet, innvandringsstatus o.a. Det er også mulig å kombinere kjennetegn. I denne rapporten har vi undersøkt gjeld for personer med alder og kjønn i kombinasjon, men flere kombinasjoner av kjennetegn er aktuelle, f.eks. kjønn og utdanningsnivå, alder og uføretrygd.

En kan også se for seg at kjennetegn ved personer (og husholdninger) brukes på en annen måte for å identifisere grupper som er utsatt for høy usikret gjeld. En framgangsmåte kan være at en først definerer operasjonelt hva som kjennetegner en person som er sårbar/utsatt for usikret gjeld. Personene selekteres så etter denne definisjon, og deretter kartlegger man hvilke kategorier innenfor aktuelle kjennetegn som er overrepresentert.

Kopling mot undersøkelse i EU-SILC om lån uten sikkerhet i bolig

I 2020 ble det stilt detaljerte spørsmål om lån som er tatt opp uten sikkerhet i bolig i Levekårsundersøkelsen EU-SILC. Dette inkluderte spørsmål om låneformål, type långiver (finansforetak, private og pantelånere), rente og nedbetaling og problemer knyttet til nedbetalingen. De detaljerte spørsmålene om gjeld gjentas i 2026, men det er noen få årlige spørsmål om man har boliglån, kredittkortgjeld eller annen type gjeld. Ved å kople framtidige undersøkelser mot datakildene som er brukt i denne rapporten, vil det være muligheter til å få bedre innsikt i situasjonen til låntakerne. Eksempler kan være sammenheng mellom faktisk gjeld og økonomiske ressurser koplet opp mot hvordan nedbetalingen oppleves, om låntakerne har gjeld som ikke fanges opp i gjeldsregisteret (f.eks. private lån) mv. En kan også undersøke muligheten for å kople mot SSBs undersøkelse om subjektiv livskvalitet (Støren et al. 2020) som er nevnt ovenfor.

Lånekostnader og usikrede låns andel av samlet rente- og gjeldsbyrde

Usikrede lån har normalt høyere renter enn andre lån (Norges Bank 2017), noe som gjør at slike lån kan medføre betydelige kostnader for husholdningene. Gjeldsregisteret gir opplysning om lånrente, og det er dermed mulig å beregne kostnadene knyttet til lånene. Dette kan knyttes til opplysninger om inntekt og husholdningenes økonomiske situasjon ellers, og dermed vise hvilke økonomiske belastninger slik lån medfører.

Fra Skatteetaten gis opplysninger om samlet gjeldssaldo og samlede renteutgifter. Det er dermed mulig å beregne hvor stor andel usikrede lån og kostnadene knyttet til disse utgjør av samlet gjelds- og rentebelastning. En kan dermed undersøke hvordan kostnader per enhet lån er fordelt i befolkningen etter ulike kjennetegn.

Medlåntakere

Tallene fra gjeldsregisteret viser at i størrelsesorden 10 prosent av all usikret rentebærende gjeld har en medlåntaker. En medlåntaker har samme ansvar for lånet som hovedlåntaker, og formålet er å gjøre det mulig å ta opp lån i situasjoner hvor lånsøker ellers ikke ville bli gitt kreditt. Tallene viser eksempelvis at flere kvinner enn menn er registrert som bare medlåntakere. Samtidig viser tallene at flere menn enn kvinner har usikret gjeld og i gjennomsnitt er også deres gjeld større (se kapittel 4.3.1). Tallene fra gjeldsregisteret sammen med datagrunnlaget til inntekts- og formuesstatistikken gir mulighet for å undersøke hvem som er medlåntakere, hvilke hovedlåntakere som benytter medlåntaker, og hvordan disse personene er stilt mht. andre kjennetegn.

Referanser

- Brønnøysundregistrene (2018, 1. februar): *Om Gjeldsordningsregisteret*.
<https://www.brreg.no/om-oss/oppgavene-vare/alle-registrene-vare/om-gjeldsordningsregisteret/>
- Finanstilsynet (2019): *Finansielt Utsyn desember 2019*, s. 22.
<https://www.finanstilsynet.no/contentassets/345999748fa840e59fff49e6a2dbb1db/finansielt-utsyn-desember-2019.pdf>
- Finanstilsynet (2020): *Finansielt Utsyn desember 2020*, s. 25.
https://www.finanstilsynet.no/contentassets/30bf63c783d64aff8ca590f581187c92/fu_desember_2020.pdf
- Gjeldsinformasjonsforskriften (2017): Forskrift om virksomhet etter gjeldsinformasjonsloven (gjeldsinformasjonsforskriften). FOR-2017-10-31-1691. Lovdata. <https://lovdata.no/forskrift/2017-10-31-1691>.
- Gjeldsinformasjonsloven (2017): *Lov om gjeldsinformasjon ved kredittvurdering av privatpersoner* (gjeldsinformasjonsloven). LOV-2017-06-16-47. Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-06-16-47>.
- Gjeldsordningsloven (1992): *Lov om frivillig og tvungen gjeldsordning for privatpersoner* (gjeldsordningsloven). LOV-1992-07-17-99. Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-99>
- Gjeldsregisteret (2021, 1. februar): *Fasiten for 2020!*.
<https://www.gjeldsregisteret.com/blog/post/fasiten-for-2021>
- Holseter, A.M.R. (2019, 12. september): *Hvordan klassifiseres en persons høyeste utdanningsnivå?* Statistisk sentralbyrå.
<https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/hvordan-klassifiseres-en-persons-hoyeste-utdanningsniva>
- Holte, A. (2020, 1. februar): *Gjeld øker risikoen for psykiske helseplager – en usystematisk oversikt*. *Psykologisk.no*, 12.06.2020.
<https://psykologisk.no/2020/06/gjeld-okker-risikoen-for-psykiske-helseplager-en-usystematisk-oversikt/>
- Norges Bank (2017): *Sterk vekst i forbrukslån. Aktuell kommentar nr. 1 2017*.
https://static.norges-bank.no/contentassets/ebe82c99213e4e8592a0415cc387cb45/aktuell_kommentar_1_2017.pdf?v=03/09/2017123521&ft=.pdf
- Statistisk sentralbyrå (2020): *Økonomisk utsyn over året 2019*.
<https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/artikler-og-publikasjoner/attachment/415195?ts=170d41f0680>
- Statistisk sentralbyrå (2021a): *Inntekts- og formuesstatistikk for husholdninger [statistikk]*. <https://www.ssb.no/ifhus>
- Statistisk sentralbyrå (2021b, 1. februar): *Registreringsskjema for sosialhjelp. KOSTRA-skjema nr. 11* (kommune-stat rapportering).
<https://www.ssb.no/403140/skjemarapportering>.
- Statistisk sentralbyrå (2021c): *Tabell 12221: Sosiale tjenester i NAV (K) 2015 – 2019 [statistikk]*. <https://www.ssb.no/statbank/table/12221>
- Støren, K.S., Rønning, E., og Gram, K.H. (2020): *Livskvalitet i Norge 2020*. Rapport 2020/35, Statistisk sentralbyrå.
<https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/attachment/433414?ts=17554096418>

Vedlegg A: Vedleggstabeller

Tabell A 1 Utvalgte variabler for alle med rentebærende usikret gjeld, etter kjennetegn og kategori¹

Kjennetegn	Kategori	Antall personer i kategorien i alt	Andel personer med rentebærende usikret gjeld. Prosent	Gjennomsnittlig rentebærende usikret gjeld. Kr	Median rentebærende usikret gjeld. Kr	Gjennomsnittsalder	Rente-bærende usikret gjeld i prosent av samlet bruttoinntekt	Rente-bærende usikret gjeld i prosent av bruttoformue	Rente-bærende usikret gjeld i prosent av all usikret gjeld	Rente-bærende usikret gjeld i prosent av all gjeld
Alle	Alle	4 205 708	29	122 200	25 100	45	24	6	92	10
Fylke	01 Østfold	233 587	33	122 600	27 200	46	26	7	92	12
Fylke	02 Akershus	471 653	30	124 800	25 500	46	22	5	91	9
Fylke	03 Oslo	557 704	28	123 500	23 600	42	23	4	90	9
Fylke	04 Hedmark	158 629	31	119 100	26 800	47	26	9	93	12
Fylke	05 Oppland	152 978	29	121 300	24 700	46	26	9	94	12
Fylke	06 Buskerud	220 839	31	127 100	26 400	46	25	7	92	11
Fylke	07 Vestfold	196 628	31	125 000	25 900	47	26	7	92	11
Fylke	08 Telemark	137 336	32	119 000	25 200	47	25	8	93	11
Fylke	09 Aust-Agder	91 084	29	120 900	24 400	46	26	8	93	10
Fylke	10 Vest-Agder	144 555	25	121 800	23 900	45	25	7	93	10
Fylke	11 Rogaland	358 267	26	134 100	25 600	44	25	7	92	10
Fylke	12 Hordaland	415 892	28	121 800	25 200	45	24	6	92	9
Fylke	14 Sogn og Fjordane	84 778	24	125 900	21 300	46	25	7	94	11
Fylke	15 Møre og Romsdal	207 811	28	120 000	25 000	46	24	7	93	10
Fylke	18 Nordland	192 625	31	117 900	27 800	46	24	8	93	11
Fylke	19 Troms Romsa	135 914	30	120 700	28 600	45	25	7	92	11
Fylke	20 Finnmark Finnmarku	59 723	34	134 600	35 500	46	28	10	93	13
Fylke	50 Trøndelag	376 108	28	106 700	21 500	45	22	6	92	9
Kjønn	Menn	2 108 971	31	149 500	32 900	45	26	7	91	10
Kjønn	Kvinner	2 096 737	27	90 600	18 900	45	21	5	93	11
Aldersgruppe	Under 25 år	474 180	17	40 100	10 200	22	16	13	93	12
Aldersgruppe	25-34 år	736 161	34	102 900	22 600	30	24	9	93	9
Aldersgruppe	35-44 år	702 610	39	135 500	31 700	40	25	7	92	9
Aldersgruppe	45-54 år	744 472	39	144 800	33 300	49	24	6	92	10
Aldersgruppe	55-64 år	629 444	30	143 100	28 800	59	25	5	91	11
Aldersgruppe	65 år eller mer	918 841	15	101 300	15 800	71	23	4	91	12
Utdanningsnivå	Uoppgitt eller ingen utdanning	26 592	24	128 600	33 500	47	38	14	90	21
Utdanningsnivå	Grunnskolenivå	981 783	32	129 500	34 000	44	34	11	92	17
Utdanningsnivå	Videregående utdanning/fagskole	1 721 561	30	127 300	26 600	47	25	6	93	10
Utdanningsnivå	Universitets- og høyskolenivå, kort	1 035 474	27	106 300	18 400	44	19	4	91	7
Utdanningsnivå	Universitets- og høyskolenivå, lang	430 021	21	116 400	17 000	45	15	3	90	6
Husholdningstype	Ikke-privathusholdning eller uoppgitt	45 410	11	135 500	31 100	45	59	45	84	30
Husholdningstype	Aleneboende	1 030 992	28	127 500	29 600	46	29	8	91	14
Husholdningstype	Par uten barn	1 164 956	22	113 200	19 400	53	22	5	92	10
Husholdningstype	Par med barn 0-5 år	464 017	36	117 300	23 100	35	22	6	93	7
Husholdningstype	Par med barn 6-17 år	594 158	35	124 000	25 600	44	20	5	92	8
Husholdningstype	Mor med barn 0-5 år	24 159	49	83 500	24 100	33	21	7	92	9
Husholdningstype	Far med barn 0-5 år	3 001	50	169 400	46 500	38	31	8	91	9
Husholdningstype	Mor med barn 6-17 år	78 005	46	104 300	27 900	41	22	5	92	8
Husholdningstype	Far med barn 6-17 år	22 934	43	172 200	43 100	45	26	6	91	8
Husholdningstype	Par med barn, yngste over 17 år	388 107	27	120 000	22 500	47	23	6	92	11
Husholdningstype	Enslige med barn, yngste over 17 år	136 109	31	118 000	26 900	45	27	7	92	12
Innvandringskategori	Personer uten innvandrerbakgrunn	3 470 587	29	118 700	23 500	46	22	5	92	9
Innvandringskategori	Personer med innvandrerbakgrunn	735 121	30	137 700	35 000	41	34	12	92	17
Sosioøk. status	Selvstendige	101 882	35	189 900	41 600	46	24	5	93	8
Sosioøk. status	Ansatte	2 247 876	35	130 400	27 200	43	22	6	93	9
Sosioøk. status	Trygdede og pensjonister	1 284 877	22	107 200	24 200	57	31	6	90	16
Sosioøk. status	Annen status	570 730	18	77 900	14 100	32	59	10	87	17
Pensjonsstatus	Pensjonsstatus Alle	1 219 483	21	113 600	24 200	62	27	6	91	15
Pensjonsstatus	Alderspensionist	878 930	15	103 800	15 500	71	22	4	91	12
Pensjonsstatus	Uførepensionist	340 553	37	123 700	35 600	52	36	10	91	19
Samlet inntekt	0 kr eller negativ inntekt	37 027	13	180 900	43 300	43	..	9	85	15
Samlet inntekt	1 - 99 999 kroner	300 045	13	89 000	12 500	33	194	14	87	20
Samlet inntekt	100 000 - 199 999 kroner	357 757	20	69 200	14 300	37	44	12	88	18
Samlet inntekt	200 000 - 299 999 kroner	646 122	27	91 800	23 900	47	36	11	90	21
Samlet inntekt	300 000 - 399 999 kroner	687 911	31	110 900	27 400	47	32	9	92	16
Samlet inntekt	400 000 - 499 999 kroner	656 846	35	123 100	28 300	45	27	8	93	12
Samlet inntekt	500 000 - 599 999 kroner	525 417	35	128 800	26 700	44	24	6	94	9
Samlet inntekt	600 000 - 799 999 kroner	539 141	33	142 400	27 200	46	21	5	93	8
Samlet inntekt	800 000 - 999 999 kroner	212 781	31	162 300	28 700	48	18	5	92	7
Samlet inntekt	1 mill kroner og høyere	242 661	27	194 300	27 700	50	12	2	90	5

¹ Tallgrunnlaget for inntekt, formue, all gjeld og befolkning gjelder per 31.12.2018, mens tallgrunnlaget for usikret gjeld gjelder per 31.12.2019.

Kilde: Statistisk sentralbyrå (inntekts- og formuesstatistikk) og Gjeldsregisteret AS.

Tabell A 2 Utvalgte variabler for alle med gjeldsordning og rentebærende usikret gjeld, etter kjennetegn og kategori¹

Kjennetegn	Kategori	Andel personer med Gjennom-		Median rente-bærende Gjennom-	Rente-bærende usikret gjeld i prosent av samlet inntekt	Rente-bærende usikret gjeld i prosent av bruttoformue	Rente-bærende usikret gjeld i prosent av all usikret gjeld	Rente-bærende usikret gjeld i prosent av all gjeld
		Antall personer i kategorien	Andel rentebærende usikret gjeld. Prosent	snittlig rente-bærende usikret gjeld. Kr	snitts-av	snitts-av	snitts-av	snitts-av
Gjeldsordning, alle	Alle	9 788	92	415 500	253 700	48	113	197
Fylke	01 Østfold	769	93	420 500	236 100	49	120	181
Fylke	02 Akershus	982	93	468 800	311 200	49	122	436
Fylke	03 Oslo	1 662	91	415 700	211 200	48	118	432
Fylke	04 Hedmark	591	92	381 500	219 100	49	103	147
Fylke	05 Oppland	498	93	380 700	233 400	49	104	162
Fylke	06 Buskerud	515	91	421 700	277 600	49	113	228
Fylke	07 Vestfold	277	96	413 500	285 100	51	123	424
Fylke	08 Telemark	253	94	414 300	257 100	51	115	182
Fylke	09 Aust-Agder	239	94	411 700	272 600	48	118	148
Fylke	10 Vest-Agder	376	90	392 400	262 900	47	110	141
Fylke	11 Rogaland	369	95	489 200	294 200	48	133	601
Fylke	12 Hordaland	714	94	496 900	301 300	47	127	141
Fylke	14 Sogn og Fjordane	151	89	456 600	297 600	47	115	134
Fylke	15 Møre og Romsdal	477	92	386 800	285 900	47	102	128
Fylke	18 Nordland	492	89	364 600	253 100	49	93	131
Fylke	19 Troms Romsa	332	92	375 900	231 500	48	93	115
Fylke	20 Finnmark Finnmarku	159	84	315 900	177 300	47	86	121
Fylke	50 Trøndelag	932	92	372 400	222 100	48	101	144
Kjønn	Menn	5 950	93	479 800	309 400	49	126	236
Kjønn	Kvinner	3 838	91	313 800	189 800	48	89	140
Aldersgruppe	Under 34 år	1 044	93	389 000	253 000	31	106	202
Aldersgruppe	35-44 år	2 748	93	402 600	251 400	40	103	175
Aldersgruppe	45-54 år	3 180	92	393 200	238 000	49	104	174
Aldersgruppe	55-64 år	1 947	90	442 400	278 200	59	126	225
Aldersgruppe	65 år eller mer	869	91	511 100	262 800	70	167	337
Utdanningsnivå	Uoppgitt eller ingen utdanning	114	93	308 000	211 100	52	103	305
Utdanningsnivå	Grunnskolenivå	4 449	91	355 600	212 100	47	105	200
Utdanningsnivå	Videregående utdanning/fagskole	3 829	93	459 900	290 100	50	119	191
Utdanningsnivå	Universitets- og høyskolenivå, kort	1 184	93	474 500	306 200	48	113	194
Utdanningsnivå	Universitets- og høyskolenivå, lang	207	90	583 400	364 300	51	139	229
Husholdningstype	Ikke-privathusholdning eller uoppgitt	107	90	387 900	222 300	59	131	641
Husholdningstype	Aleneboende	4 001	92	387 200	232 600	51	112	276
Husholdningstype	Par uten barn	1 258	92	517 700	299 600	53	149	288
Husholdningstype	Par med barn 0-5 år	818	94	453 000	306 200	39	109	158
Husholdningstype	Par med barn 6-17 år	1 185	93	440 800	276 600	45	107	111
Husholdningstype	Mor med barn 0-5 år	156	91	278 800	197 000	37	68	109
Husholdningstype	Far med barn 0-5 år	24	88	375 400	313 900	39	86	65
Husholdningstype	Mor med barn 6-17 år	550	90	262 700	143 700	42	64	97
Husholdningstype	Far med barn 6-17 år	161	93	467 500	376 700	45	106	139
Husholdningstype	Par med barn, yngste over 17 år	426	93	475 100	332 700	50	126	194
Husholdningstype	Enslige med barn, yngste over 17 år	447	92	365 300	231 200	50	101	179
Innvandringskategori	Personer uten innvandrerbakgrunn	7 685	92	420 700	256 600	49	113	185
Innvandringskategori	Personer med innvandrerbakgrunn	2 103	92	396 400	242 100	47	112	263
Sosioøk. status	Selvstendige	29	90	843 900	478 300	46	204	173
Sosioøk. status	Ansatte	3 805	94	517 100	374 600	45	110	175
Sosioøk. status	Trygdede og pensjonister	5 491	91	346 200	195 100	51	111	216
Sosioøk. status	Annen status	462	86	342 300	166 600	46	189	450
Pensjonsstatus	Pensjonsstatus Alle	3 965	91	348 400	192 400	54	110	204
Pensjonsstatus	Alderspensionist	716	92	550 200	279 900	70	177	357
Pensjonsstatus	Uførepensionist	3 249	91	303 700	178 200	51	95	174
Samlet inntekt	1 - 99 999 kroner	105	81	464 000	193 400	48	952	922
Samlet inntekt	100 000 - 199 999 kroner	501	88	383 200	165 500	51	224	367
Samlet inntekt	200 000 - 299 999 kroner	2 975	90	302 600	159 100	51	118	253
Samlet inntekt	300 000 - 399 999 kroner	2 884	92	378 000	240 700	48	108	215
Samlet inntekt	400 000 - 499 999 kroner	1 889	94	476 400	360 500	46	107	172
Samlet inntekt	500 000 - 599 999 kroner	841	94	572 600	428 600	46	106	155
Samlet inntekt	600 000 - 799 999 kroner	482	96	668 500	526 100	47	100	148
Samlet inntekt	800 000 - 999 999 kroner	77	97	914 600	775 300	46	104	158
Samlet inntekt	1 mill kroner og høyere	27	100	1 121 200	1 164 500	49	95	133

¹ Tallgrunnlaget for inntekt, formue, all gjeld og befolkning gjelder per 31.12.2018, tallgrunnlaget for usikret gjeld gjelder per 31.12.2019, mens tallene fra Brønnøysundregistrene (gjeldsordninger) gjelder per 4.5.2020.

Kilde: Statistisk sentralbyrå (inntekts- og formuesstatistikk), Gjeldsregisteret AS og Brønnøysundregistrene.

Tabell A 3 Utvalgte variabler for alle med økonomisk rådgivning eller individuell plan og rentebærende usikret gjeld, etter kjennetegn og kategori¹

Kjennetegn	Kategori	Antall personer i alt	Andel personer med rentebærende usikret gjeld. Prosent	Gjennom- snittlig rente- bærende usikret gjeld. Kr	Median rente- bærende usikret gjeld. Kr	Gjennom- snitts- alder	Rente- bærende usikret gjeld i prosent av samlet inntekt	Rente- bærende usikret gjeld i prosent av brutto- formue	Rente- bærende usikret gjeld i prosent av all usikret gjeld	Rente- bærende usikret gjeld i prosent av all gjeld
Øk. rådgivning eller individuell plan, alle	Alle	12 992	52	140 500	41 100	40	51	65	87	36
Fylke	01 Østfold	807	60	177 300	51 400	39	66	84	88	41
Fylke	02 Akershus	1 370	54	174 400	46 900	40	61	68	86	40
Fylke	03 Oslo	3 149	50	122 200	37 900	42	46	102	84	42
Fylke	04 Hedmark	285	50	108 000	49 700	41	40	67	90	31
Fylke	05 Oppland	194	59	96 200	32 600	41	36	65	86	33
Fylke	06 Buskerud	408	47	171 100	46 000	41	63	87	87	43
Fylke	07 Vestfold	902	47	128 700	27 700	38	47	89	88	43
Fylke	08 Telemark	293	48	121 200	31 500	39	52	81	85	43
Fylke	09 Aust-Agder	1 108	52	130 300	41 200	39	50	47	88	33
Fylke	10 Vest-Agder	168	40	121 900	25 800	37	51	39	87	27
Fylke	11 Rogaland	698	55	170 900	47 600	39	60	63	85	37
Fylke	12 Hordaland	1 011	55	116 100	40 400	39	42	57	84	33
Fylke	14 Sogn og Fjordane	552	43	146 300	26 600	39	52	51	93	32
Fylke	15 Møre og Romsdal	490	64	171 000	65 800	42	54	50	90	29
Fylke	18 Nordland	376	58	154 200	50 900	42	47	46	89	28
Fylke	19 Troms Romsa	337	53	139 400	42 600	42	48	43	86	32
Fylke	20 Finnmark Finnmark	156	52	125 800	60 500	43	43	43	85	24
Fylke	50 Trøndelag	683	52	125 100	35 700	39	46	42	89	27
Kjønn	Menn	7 309	52	169 500	50 100	41	63	90	86	39
Kjønn	Kvinner	5 683	53	103 700	31 000	39	37	41	88	31
Aldersgruppe	Under 25 år	1 924	34	29 800	10 600	22	17	73	89	31
Aldersgruppe	25-34 år	3 429	52	90 800	25 000	30	35	61	88	33
Aldersgruppe	35-44 år	3 287	57	148 600	49 200	39	50	62	87	35
Aldersgruppe	45-54 år	2 589	59	184 900	62 800	49	62	67	87	37
Aldersgruppe	55-64 år	1 331	53	215 700	82 400	59	76	65	86	38
Aldersgruppe	65 år eller mer	432	49	262 000	120 400	69	93	74	81	39
Utdanningsnivå	Uoppgitt eller ingen utdanning	428	35	76 500	23 900	41	30	116	88	43
Utdanningsnivå	Grunnskolenivå	8 279	51	119 000	33 700	38	45	77	87	41
Utdanningsnivå	Videregående utdanning/fagskole	2 682	62	191 200	65 100	44	64	58	87	34
Utdanningsnivå	Universitets- og høyskolenivå, kort	1 189	53	158 200	42 900	44	54	42	85	26
Utdanningsnivå	Universitets- og høyskolenivå, lang	333	44	167 100	40 100	45	56	78	81	34
Husholdningstype	Ikke-privathusholdning eller uoppgitt	147	46	182 500	33 200	39	79	452	79	52
Husholdningstype	Aleneboende	5 923	54	147 800	45 500	42	58	81	85	40
Husholdningstype	Par uten barn	922	55	160 700	47 500	42	66	100	91	38
Husholdningstype	Par med barn 0-5 år	1 535	45	133 400	36 700	35	43	61	89	34
Husholdningstype	Par med barn 6-17 år	976	47	158 000	44 900	43	51	43	87	32
Husholdningstype	Mor med barn 0-5 år	600	60	64 500	24 300	31	20	38	85	26
Husholdningstype	Far med barn 0-5 år	24	67	105 500	55 000	39	34	49	84	24
Husholdningstype	Mor med barn 6-17 år	940	57	98 600	34 700	40	30	29	88	23
Husholdningstype	Far med barn 6-17 år	123	60	286 900	164 000	46	75	85	85	35
Husholdningstype	Par med barn, yngste over 17 år	390	46	136 800	33 100	40	55	62	87	31
Husholdningstype	Enslige med barn, yngste over 17 år	567	50	141 600	38 300	43	54	39	87	32
Innvandringskategori	Personer uten innvandrerbakgrunn	6 562	65	157 100	50 100	41	56	58	87	34
Innvandringskategori	Personer med innvandrerbakgrunn	6 430	39	112 600	28 100	39	42	86	86	42
Sosioøk. status	Selvstendige	55	80	220 200	97 200	43	52	36	92	21
Sosioøk. status	Ansatte	1 593	76	247 000	84 200	40	62	64	90	35
Sosioøk. status	Trygdede og pensjonister	6 854	52	126 900	40 500	42	44	59	86	36
Sosioøk. status	Annen status	4 489	44	97 900	26 700	37	56	88	83	38
Pensjonsstatus	Pensjonsstatus Alle	2 275	65	170 000	67 200	51	55	58	87	39
Pensjonsstatus	Alderspensionist	238	53	242 200	119 600	71	82	68	80	42
Pensjonsstatus	Uførepensionist	2 037	66	163 200	64 000	49	52	57	88	39
Samlet inntekt	0 kr eller negativ inntekt	97	26	140 700	26 500	36	..	274	74	47
Samlet inntekt	1 - 99 999 kroner	1 312	33	125 300	26 300	34	240	79	85	41
Samlet inntekt	100 000 - 199 999 kroner	3 114	42	85 000	23 400	37	53	73	83	37
Samlet inntekt	200 000 - 299 999 kroner	4 800	52	111 600	37 700	41	44	66	85	38
Samlet inntekt	300 000 - 399 999 kroner	2 445	64	162 000	55 500	43	47	58	88	35
Samlet inntekt	400 000 - 499 999 kroner	838	74	238 400	80 700	42	54	75	89	36
Samlet inntekt	500 000 - 599 999 kroner	243	78	258 600	105 800	42	48	45	88	29
Samlet inntekt	600 000 - 799 999 kroner	121	84	373 900	241 800	44	56	60	88	29
Samlet inntekt	800 000 kr og høyere	22	82	795 000	503 800	44	89	80	97	39

¹ Tallgrunnlaget for økonomisk rådgivning (KOSTRA) gjelder 2019, tallgrunnlaget for inntekt, formue, all gjeld og befolkning gjelder per 31.12.2018, mens tallgrunnlaget for usikret gjeld gjelder per 31.12.2019.

Kilde: Statistisk sentralbyrå (økonomisk rådgivning og inntekts- og formuesstatistikk) og Gjeldsregisteret AS.

Figurregister

Figur 4.1.	Andel av befolkningen som har rentebærende og ikke-rentebærende usikret gjeld, etter utdanningsnivå	15
Figur 4.2.	Andel av befolkningen som har rentebærende og ikke-rentebærende usikret gjeld, etter inntektsnivå.....	15
Figur 4.3.	Formue og gjeld i norske husholdninger	16
Figur 4.4.	Antall personer over 17 år etter størrelsen på usikret rentebærende gjeld per 31.12.2019.....	17
Figur 4.5.	Andel av samlet rentebærende usikret gjeld fordelt på alle låntakerne inndelt etter desiler per 31.12.2019.....	18
Figur 4.6.	Andel av menn og kvinner som har rentebærende usikret gjeld ved forskjellig alder per 31.12.2019	19
Figur 4.7.	Gjennomsnittlig og median rentebærende usikret gjeld for de som har slik gjeld per 31.12.2019, etter kjønn og alder	20
Figur 4.8.	Usikret rentebærende gjeld som andel av samlet inntekt for de som har slik gjeld	20
Figur 4.9.	Rentebærende usikret gjeld blant de som har slik gjeld, etter utdanningsnivå.....	21
Figur 4.10.	Rentebærende usikret gjeld som andel av samlet inntekt og bruttoformue blant de som har slik gjeld, etter utdanningsnivå	21
Figur 4.11.	Rentebærende usikret gjeld blant de som har slik gjeld, etter inntektsnivå....	22
Figur 4.12.	Rentebærende usikret gjeld som andel av samlet inntekt og bruttoformue blant de som har slik gjeld, etter inntektsnivå	23
Figur 4.13.	Andel av befolkningen over 18 år som har rentebærende usikret gjeld etter hvilken husholdningstype de tilhører.....	24
Figur 4.14.	Rentebærende usikret gjeld blant de som har slik gjeld, etter husholdningstype	24
Figur 4.15.	Rentebærende usikret gjeld som andel av samlet inntekt og bruttoformue blant de som har slik gjeld, etter husholdningstype.....	25
Figur 4.16.	Andel av befolkningen over 18 år som har rentebærende usikret gjeld etter hvilken innvandringskategori de tilhører.....	25
Figur 4.17.	Rentebærende usikret gjeld blant de som har slik gjeld, etter innvandringskategori.....	26
Figur 4.18.	Rentebærende usikret gjeld som andel av samlet inntekt og bruttoformue blant de som har slik gjeld, etter innvandringskategori	26
Figur 4.19.	Andel av befolkningen over 18 år som har rentebærende usikret gjeld etter sosioøkonomisk status.....	27
Figur 4.20.	Rentebærende usikret gjeld blant de som har slik gjeld, etter sosioøkonomisk status.....	27
Figur 4.21.	Rentebærende usikret gjeld som andel av samlet inntekt og bruttoformue blant de som har slik gjeld, etter sosioøkonomisk status	28
Figur 4.22.	Andel av trygdete og pensjonister som har rentebærende usikret gjeld etter pensjoniststatus.....	28
Figur 4.23.	Rentebærende usikret gjeld blant de som har slik gjeld, etter pensjoniststatus	29
Figur 4.24.	Rentebærende usikret gjeld som andel av samlet inntekt og bruttoformue blant de som har slik gjeld, etter pensjoniststatus	29
Figur 4.25.	Andel av befolkningen over 18 år som har rentebærende usikret gjeld etter fylke	30
Figur 4.26.	Rentebærende usikret gjeld blant de som har slik gjeld, etter fylke	31
Figur 4.27.	Rentebærende usikret gjeld som andel av samlet inntekt og bruttoformue blant de som har slik gjeld, etter fylke	31
Figur 4.28.	Andel av populasjonen fordelt etter intervaller for rentebærende usikret gjeld	34
Figur 4.29.	Andel av samlet rentebærende usikret gjeld fordelt på låntakere under gjeldsordning og mottakere av økonomisk rådgivning eller plan, inndelt i desiler etter størrelsen på gjelda. 31.12.2019	34
Figur 4.30.	Gjennomsnittlig og median rentebærende usikret gjeld for befolkningen som helhet, personer med gjeldsordning og personer som har mottatt økonomisk rådgivning eller plan	35
Figur 4.31.	Rentebærende usikret gjeld som gjennomsnittlig andel av samlet inntekt, bruttoformue og all gjeld. Befolkningen som helhet, personer med gjeldsordning og personer som har mottatt økonomisk rådgivning eller plan	36
Figur 4.32.	Gjennomsnittlig og median rentebærende usikret gjeld etter kjønn for de som har slik gjeld. Befolkningen som helhet, personer med gjeldsordning og personer som har mottatt økonomisk rådgivning eller plan.....	37

Figur 4.33	Gjennomsnittlig rentebærende usikret gjeld etter aldersgrupper blant de som har slik gjeld. Befolkningene som helhet, personer med gjeldsordning og personer som har mottatt økonomisk rådgivning eller plan.....	37
Figur 4.34.	Rentebærende usikret gjeld som andel av samlet inntekt og bruttoformue blant de som har slik gjeld, etter aldersgrupper. Personer med gjeldsordning og personer som har mottatt økonomisk rådgivning eller plan	38
Figur 4.35.	Gjennomsnittlig rentebærende usikret gjeld etter utdanningsnivå blant de som har slik gjeld. Personer med gjeldsordning og personer som har mottatt økonomisk rådgivning eller plan.....	38
Figur 4.36	Rentebærende usikret gjeld som andel av samlet inntekt og bruttoformue blant de som har slik gjeld, etter utdanningsnivå. Personer med gjeldsordning og personer som har mottatt økonomisk rådgivning eller plan	39
Figur 4.37.	Gjennomsnittlig rentebærende usikret gjeld blant de som har slik gjeld, etter inntektsnivå. Personer med gjeldsordning og personer som har mottatt økonomisk rådgivning eller plan.....	39
Figur 4.38.	Rentebærende usikret gjeld som andel av samlet inntekt og bruttoformue blant de som har slik gjeld, etter inntektsnivå. Personer under gjeldsordning eller har mottatt økonomisk rådgivning eller plan	40
Figur 4.39.	Gjennomsnittlig rentebærende usikret gjeld blant de som har slik gjeld, etter husholdningstype. Personer med gjeldsordning og personer som har mottatt økonomisk rådgivning eller plan.....	41
Figur 4.40.	Gjennomsnittlig rentebærende usikret gjeld blant de som har slik gjeld, etter pensjonsstatus. Personer med gjeldsordning og personer som har mottatt økonomisk rådgivning eller plan.....	41
Figur 4.41.	Rentebærende usikret gjeld som andel av samlet inntekt og bruttoformue blant de som har slik gjeld, etter pensjonsstatus. Personer under gjeldsordning og personer som har mottatt økonomisk rådgivning eller plan	42
Figur 4.42.	Gjennomsnittlig rentebærende usikret gjeld blant de som har slik gjeld, etter fylke. Personer med gjeldsordning og personer som har mottatt økonomisk rådgivning eller plan	42

Tabellregister

Tabell 2.1.	Datakildene brukt i denne rapporten	9
Tabell 4.1.	Personer over 17 år med usikret gjeld per 31.12.2019	17
Tabell 4.2.	Grupper utsatt/sårbar for høy usikret gjeld.....	32
Tabell 4.3.	Sannsynligheten for at en person fra en gruppe også hører til i en annen gruppe.....	33
Tabell A 1	Utvalgte variabler for alle med rentebærende usikret gjeld, etter kjennetegn og kategori.....	47
Tabell A 2	Utvalgte variabler for alle med gjeldsordning og rentebærende usikret gjeld, etter kjennetegn og kategori	48
Tabell A 3	Utvalgte variabler for alle med økonomisk rådgivning eller individuell plan og rentebærende usikret gjeld, etter kjennetegn og kategori	49

© Statistisk sentralbyrå, 2021

Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen
skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.

ISBN 978-82-587-1310-1 (trykt)

ISBN 978-82-587-1311-8 (elektronisk)

ISSN 0806-2056